P. b. b.

Naš tednik Kronika

kulturno - politično glasilo · svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XIII./ŠTEVILKA 7 CELOVEC, DNE 16. FEBRUARJA 1961 CENA 2.— ŠILINGA

Wo bleibt die Gleichberechtigung?

„Die Presse" berichtete im Zusammenhang mit den angekündigten österreichisch-italienischen Verhandlungen über Südtirol in Klagenfurt, daß Abg. Klenner im Nationalrat erklärte, die SPÖ wäre „für eine realistische Beurteilung des Problems, aber auch für eine konsequente Vertretung des Prinzips der Anerkennung von Minderheitenrechten. Österreich habe durch die Behandlung der slowenischen Minderheit, die nicht in einem so geschlossenen Sprachgebiet wohnt wie die Südtiroler, bereits bewiesen, daß es gewillt sei, die Rechte der Minderheiten voll und ganz anzuerkennen."

Wir Kärntner Slowenen sind allerdings anderer Meinung. Denn von einer Gleichberechtigung der slowenischen Minderheit in Kärnten kann solange keine Rede sein, bis der Artikel 7 des österreichischen Staatsvertrages nicht zur Gänze realisiert ist. In unserem Leitartikel haben wir ausführlich darauf hingewiesen, daß man bisher sämtliche Vorschläge der Kärntner Slowenen zur Lösung der Minderheitenfrage einfach ignoriert hat. 4—5000 slovenischen Kindern wird auf Grund des neuen Minderheitenschulgesetzes kein Slowenischunterricht erteilt, für das sogenannte Minderheitenschulwesen wurde noch immer nicht die im österreichischen Staatsvertrag vorgesehene Schulaufsichtsbehörde geschaffen, die für entsprechende Lehrpläne und die Herausgabe der erforderlichen Lehrbücher Sorge zu tragen hätte, wohl aber wurde Anfang Februar für den zweisprachigen Bezirk Klagenfurt-Land ein Inspektor bestellt, der der slowenischen Sprache nicht mächtig ist. Unsere Landwirtschafts- und Haushaltungsschulen sind gegenüber den gleichartigen deutschen Schulen im Nachteil, da sie seitens des Staates in keiner Hinsicht materiell unterstützt werden. Die slowenischen Erziehungs-, Kultur- und Sportorganisationen sind ohne finanzieller und staatlicher Förderung, von einer sprachlichen Gleichberechtigung und Gleichstellung kann überhaupt nicht gesprochen werden, da die Frage der Zulassung der slowenischen Sprache als Amtssprache zusätzlich zum Deutschen und die Frage der zweisprachigen Aufschriften noch immer nicht geregelt wurde; die slowenischen Ausgesiedelten und andere Opfer der nazistischen Gewaltmaßnahmen warten noch immer auf entsprechende Entschädigungen für die Zeit ihres Zwangsaufenthaltes in den Überwachungslagern, für die während der Nazizeit vernichteten oder beschlagnahmten slowenischen kulturellen Güter ist noch immer keine Entschädigung erfolgt; deutschnationalistische Verbände und Organisationen vergiften auch weiterhin die Atmosphäre zwischen den beiden Völkern, ohne daß seitens des Staates dagegen eingeschritten wird, obwohl der Artikel 7 § 5 des Staatsvertrages Österreich hinreichende Möglichkeiten gibt und Österreich sogar die Verpflichtung auferlegt, solche Tätigkeit zu unterbinden. Statt dessen will die Regierung die von den erwähnten Organisationen betriebene Aufspaltung unserer Volksgruppe sanktionieren und die seit 1400 Jahren bodenständige slowenische Bevölkerung erst auf Grund einer Minderheitenfeststellung zu ermitteln versuchen. Wie man angesichts dieser Tatsachen noch erklären kann, Österreich habe durch die Behandlung der slowenischen Minderheit „bereits bewiesen, daß es gewillt sei, die Rechte der Minderheiten voll und ganz anzuerkennen" ist, milde ausgedrückt, unverständlich und können solche Erklärungen im Nationalrat nur den Zweck verfolgt haben, das eigene schlechte Gewissen zu besänftigen, der Weltöffentlichkeit aber die Wirklichkeit zu verschleiern.

Als Österreich im Herbst des vergangenen Jahres die Frage Südtirols vor die UNO gebracht hat, haben wir österreichische Slowenen bewußt davon Abstand genommen, wegen der ungelösten slowenischen Minderheitenfrage vor die internationale Öffentlichkeit zu treten. Statt dieses faire Verhalten der Minderheit anzuerkennen und mit eindeutigen Taten zu honorieren, will man den Slowenen auch in Zukunft durch die unhaltbare Behauptung, es wäre sowieso alles in bester Ordnung, ihre Rechte vorenthalten. Vortenthalten aber läßt sich die Weltöffentlichkeit die Wahrheit nicht. — Ob ein solches Verhalten der Verantwortlichen im Interesse Österreichs ist, ist eine andere Frage.

Kje je enakopravnost?

Avstrijski zunanji minister dr. Kreisky je v debati o južnotirolskem vprašanju, dne 9. februarja t. l. sporočil v državnem zboru, da se bodo razgovori o tem vprašanju med Italijo in Avstrijo nadaljevali po želji Italijanov v Celovcu. Po poročilih dr. Kreiskega in državnega tajnika dr. Gschnitzerja so zavzeli zastopniki vseh treh v parlamentu zastopanih strank obširno stališče do zadržanja Italije pri milanskih razgovorih, ki je dosledno odklanjala zahtevo avstrijske delegacije po samostojni avtonomiji za bozensko provinco. Za socialistično stranko je govoril državni poslanec Klenner. Dejal je, da zastopa ta stranka dosledno načelo upoštevanja manjšinskih pravic in da je Avstrija pri obravnavanju slovenskega manjšinskega vprašanja ob primeru te manjšine, ki ni naseljena na tako kompaktnem jezikovnem območju kot Južni Tirolci, že dokazala, da je pripravljena docela priznati pravice manjšini.

Koroške Slovence je ta izjava, ki je bila očividno namenjena svetovni javnosti, zelo presenetila. Vprašamo, kje in kdaj so bile vendar Slovencem njih pravice priznane? Take in podobne javne trditve avstrijskih politikov imajo za posledico le, da moramo ponovno in tudi javno izpovedati, kako je na Koroškem z našimi pravicami.

Nerešeno šolsko vprašanje

19. marca 1959 je sprejel avstrijski parlament manjšinski šolski zakon, ki ga je manjšina docela odklonila, ker v njem niso bile upoštevane upravičene želje manjšine. Tako danes 4000 do 5000 slovenskih otrok ni deležnih slovenskega pouka. Na predlog predstavnikov slovenske manjšine, da bi naj bila slovenščina obvezna za vse otroke, ki se poslužujejo v družini slovenskega jezika, se doslej nihče ni oziral. Ta zahteva sloni na mednarodno priznanih načelih, da mora graditi šola na temeljih, ki jih je položila družina.

Za k slovenskemu pouku prijavljene otroke je slovenščina marsikje velika muka. V poznih popoldanskih urah prihajajo otroci šele domov, ker je pač slovenščina pogosto odrinjena na konec normalnega pouka. Obisk slovenščine se smatra že kot kazen. V kolikor se poučuje slovenščina ob navzočnosti od slovenskega pouka odjavljenih otrok, morajo otroci, ki obiskujejo slovenščino, poleg svoje v slovenskem jeziku obdelane snovi v celoti slediti tudi pouku v nemškem jeziku. Vrhu tega poučujejo učitelji še danes brez učnega načrta, manjkajo razdelbe učne snovi za posamezne šolske stopnje in drugi prepotrebni učni pripomočki. Gospodarski in politični pritisk pa pripomoreta svoje, da je prijavljenih vedno manj učencev k slovenskemu pouku, ki ga nihče ne nadzoruje načrtno. Sploh je vprašanje šolske nadzorne oblasti za celotno »manjšinsko šolstvo« še vedno nerešeno, kljub temu, da jo predvideva člen 7 državne pogodbe. Te dni pa je bila imenovana za šolskega nadzornika v okraju Celovec-okolica na predlog socialistov oseba, ki slovenščine ne obvlada.

Zapostavljanje naših kmetijskih šol

Skozi desetletja že vzdržuje gospodinjski šoli v Št. Jakobu in Št. Rupertu zgolj idealizem šolskih sester, a tudi za slovensko kmetijsko šolstvo država in dežela nimata na razpolago denarnih sredstev. Podpor so deležne le nemške kmetijske in gospodinjske šole. A ne samo to. Sredi Podjune bo zgradila dežela s pomočjo plebiscitne podpore nemško gospodinjsko šolo, kljub temu, da je v deželi dosti nemških gospodinjskih šol. Tako bo služila ta gospodinjska šola v prvi vrsti ponemčevalnim namenom. Zakaj se ne zavzame deželna vlada na državne in deželne stroške za zgradnjo slovenske gospodinjske ali kmetijske šole ali pa vsaj za modernizacijo že obstoječih tozadevnih šol? Ali bi ne bilo na mestu, da bi država in dežela vzdrževali tudi učne moči na slovenskih gospodinjskih šolah, ki imata pravico javnosti?

Na podeželju obstajajo tudi kmetijske nadaljevalne šole. Na njih se slovenščina ne upošteva, kljub zahtevi slovenske manjšine, naj bi bile te šole v južnem delu Koroške dvojezične.

Kulturne organizacije brez podpore

Celotno prosvetno delo koroških Slovencev se je vršilo skozi vsa desetletja od začetka ustanovitve krajevnih prosvetnih društev in osrednjih slovenskih prosvetnih organizacij brez državne oziroma deželne podpore. Dežela vzdržuje pri deželni vladi nemški kulturni referat, država pa zvezni prosvetni referat, ki podpirata oba nemške prosvetne organizacije in kulturne ustanove z znatnimi letnimi finančnimi podporami. Po državni pogodbi bi morala država gmotno podpirati vse slovenske vzgojne, kulturne in športne organizacije, kar pa doslej ni storila.

Tik pred razpravo o južnotirolskem vprašanju pred Združenimi narodi je izšel na Dunaju vladni osnutek zakona, ki naj bi dopuščal v upravnih in sodnih okrajih dvojezičnega ozemlja Koroške poleg nemščine tudi rabo slovenščine kot uradni jezik. Čim je bila debata pred UNO zaključena, pa se o vladnem osnutku ni slišalo niti besedice več, kaj šele, da bi vlada odgovorila ali reagirala na stališče osrednjih slovenskih političnih organizacij, ki sta ga predložili v zvezi z vprašanjem slovenskega uradnega jezika avstrijski vladi. Pač pa so v zvezi z demonstracijami proti uvedbi dvojezičnosti pri uradih v Trstu avstrijski časopisi obširno poročali. »Simpatije« celotnega avstrijskega tiska in dunajske radijske postaje so bile na strani tržaških Slovencev. Avstrijska javnost nikakor ni mogla razumeti, zakaj so demonstrirali Italijani proti slovenščini.

Jezikovne enakopravnosti ni

In pri nas? Nimaš možnosti se posluževati slovenskega jezika na občini, na pošti, pri železnici, na orožniški postaji ali kateremkoli drugem uradu dvojezičnega ozemlja, kaj šele, da bi mogel oddati v slovenskem jeziku pisane prošnje ali vloge. Večina slovenskih prebivalcev v Podjuni v celovškem, beljaškem, oziroma šmohorskem okraju pa te pravice tudi na sodniji nima, kljub temu, da to pravico zagotavlja državna pogodba. Zagotavlja pa manjšini tudi dvojezične napise na javnih poslopjih, ki jih po naših občinah zaman iščeš. O tem pa avstrijsko časopisje molči kot grob.

15 let je minilo, odkar so velesile premagale nemško vojsko in vrnile Avstriji samostojnost. Vendar žrtve nacizma še danes čakajo na primerno odškodnino za prisilno bivanje v taboriščih in zaporih. Slovenska prosvetna društva in kulturne organizacije so bile med vojno oropane svojega premoženja. Tiskarski stroji, knjižnice, odri, glasbila, garderobe za igralce, kulturni domovi itd. so postali plen nacistov. Slovenske organizacije in društva ter fizične osebe zaman čakajo na poravnavo materialne škode. Duhovne škode — prizadeto posameznikom, oziroma narodni celoti — pa itak ni mogoče nikoli popraviti.

Nemoteno ščuvanje proti manjšini

Vrsta nemško-nacionalnih organizacij že skozi leta in leta nemoteno zastruplja vzdušje med slovenskim in nemškim narodom v deželi. Gonja proti dvojezičnemu pouku, uvedbi slovenskega uradnega jezika ter sploh vsemu, kar je slovenskega, je dokaz, da odločajo o tem, kako naj se rešuje manjšinsko vprašanje v deželi, nemško-nacionalni krogi, ki so dosegli s svojo gonjo, da je deželni glavar izdal odlok žalostnega slovesa proti obveznemu dvojezičnemu pouku. Po členu 7 državne pogodbe bi se moralo delovanje organizacij, katerih delo je naperjeno proti manjšini, s strani države preprečiti. Vendar do danes še nihče ni bil klican na odgovornost zaradi sodelovanja pri šolskih štrajkih in ustrahovanju naših ljudi, kljub temu, da so imena teh oseb vladnim krogom dobro znana, saj so bila označena tudi v spomenicah predstavniških organizacij koroških Slovencev in objavljena v tisku.

Za našo državo nevredno je, da dvomi o obstoju slovenskega prebivalstva, ki je že nad 1400 let naseljeno v deželi. Nikoli ni bilo, ne v monarhiji in ne v prvi avstrijski republiki v vladnih krogih dvoma o tem, da bivajo na Koroškem tudi Slovenci. Tedaj tudi nihče ni mislil na cepljenje manjšine v Slovence in »Windische«. Ob desetoktobrskih proslavah v Celovcu pa je celo sam zvezni kancler dejal, da bo treba ugotoviti najprej šele razmerje med nemško govorečim in vindišarskim prebivalstvom na eni strani ter Slovenci na drugi strani. Germanizacija, nasilje nad manjšino med 2. svetovno vojno, stalno zapostavljanje Slovencev v deželi tudi v povojnih letih dokazujejo, da gotovim krogom ne gre za zaščito, ampak za ugotovitev, da slovenskega življa na Koroškem ni več. Kako more kdo ob vsem tem še govoriti o »upoštevanju načel manjšinske zaščite«, nam je povsem nerazumljivo in v zvezi z južnotirolskim vprašanjem docela neumestno in skrajno žaljivo.

Slediti mora resnična enakopravnost

Tudi na nemški strani trezno misleči Avstrijci odklanjajo odrekanje pravic koroškim Slovencem ter opozarjajo z veliko skrbjo na nerešeno manjšinsko vprašanje na Koroškem, tako vrsta sotrudnikov in dopisnikov v najuglednejšem avstrijskem tedniku »Die Furche« ter mesečniku »Die österreichische Nation«.

Med razpravo o južnotirolskem vprašanju pred Združenimi narodi bi imeli koroški Slovenci možnost svetovno javnost opozoriti na naše narodnostne prilike v deželi. Avstrijski Slovenci tega nismo storili, v veri in upanju, da bo vlada končno vendar kaj ukrenila za manjšino. Žal smo tudi to pot bili ponovno razočarani.

Svetovna javnost je tenkočutna za manjšinska vprašanja. Je to eno izmed tistih vprašanj, ki je vsako leto v ospredju razprav v Evropskem svetu, pri Združenih narodih, na kongresih Unije evropskih manjšin ter na mednarodnih konferencah. Zato je tudi v interesu naše države in dežele, da uredita to vprašanje v soglasju s prizadeto manjšino v duhu resnične enakopravnosti po načelih, ki jih zastopa Avstrija v zvezi z južnotirolskim vprašanjem pri pogajanjih z Italijo.

Politični teden

Po svetu . . .

Zadnji teden predpusta so se po časopisju vrstile vesti o prešernih pustnih sprevodih in obilnih pojedinah, vmes pa poročila o lakoti stotisočev in umorih politikov v Kongu, uporih v portugalski koloniji Angoli, o strelih na letalo sovjetskega državnega predsednika Brežnjeva v Alžiru, o džungelski vojni v Laosu. Medtem ko je »stari svet« obhajal orgije obilja in razigranosti, so pa »mladi svet« Afrike in Azije pretresali težki notranji krči, ki napovedujejo rojstvo vsake nove dobe.

Sovjeti zopet v ofenzivi

Minuli teden je zopet označevala sovjetska politična in propagandna aktivnost, po starem plavilu, da tisti, ki ima inciativo, ima tudi že pol uspeha v žepu. Sovjetski državni predsednik Brežnjev se je podal na letalsko turnejo v Afriko. Odzval se je vabilu Seku Ture-ja, predsednika Gvineje, bivše francoske kolonije v Zapadni Afriki, ki je po pridobitvi samostojnosti takoj zaplavala v komunistične vode. Vmes se je ustavil v Maroku, tudi bivši francoski koloniji v Severni Afriki, kjer vladajo nasledniki šerifov (verskih poglavarjev muslimanov), to je potomcev islamskega preroka Mohameda (sedanji kralj se imenuje Mohamed V.), ker pa se v zadnjem času vedno bolj jači vpliv brezbožnega sovjetskega komunizma. Brežnjev kot državni predsednik je v sovjetski hierarhiji po časti sicer najvišja osebnost, vendar je v resnici brez politične moči, kajti to ima vse v rokah Nikita Hruščev, ministrski predsednik in glavni tajnik komunistične stranke; vendar ima polet Brežnjeva izrazito politične namene. Je nekak trgovski potnik komunizma v visoki uniformi. Z vsem pompom naj pokaže moč in naklonjenost Sovjetske zveze do mladih afriških narodov. In Brežnjev ni šel praznih rok na pot. Ko je njegovo letalo pristalo v Rabatu, so v pristanišču Casablanka iztovarjali 15 bleščečih novih reakcijskih lovskih letal, darilo Sovjetske zveze. Zadnja leta je maroška vlada zaman prosila francosko vlado za razno orožje, med njimi tudi lovska letala. Pariška vlada je maroške zahteve po orožju vedno odbijala s tem, češ, da Marok podpira upornike v Alžiru in da bi francosko orožje utegnilo končati v rokah alžirskih upornikov. Ko so v Parizu zvedeli za sovjetsko darilo Maroku, se je De Gaulle pomujal z obljubami raznim bivšim francoskim kolonijam v ekvatorialni Afriki, ako ostanejo zveste »Francoski uniji«.

Poleg pridobivanja simpatij za Sovjetsko zvezo ima obisk Brežnjeva dva širša politična namena: nevtralistične afriške države, ki jih gre obiskat, bo skušal pridobiti za odločnejšo podporo alžirskim upornikom, kajti ti bi (tudi ob podpori sovjetskega orožja) mogli staviti De Gaullu glede reševanja alžirskega vprašanja zahteve, ki bi jih on ne mogel sprejeti. S pošiljkami sovjetskega orožja alžirskim upornikom prek nevtralističnih afriških držav bi zrastel sovjetski vpliv ne le v teh državah, ampak tudi med samimi alžirskimi uporniki in potem si bi moral De Gaulle premisliti, ali naj res izroči to severnoafriško kolonijo domačinom za to, da postane novo oporišče komunizma v Afriki. Drugi cilj Brežnjeva je pa priprava za nove spletke v Kongu.

Vedno večja zmeda v Kongu

Položaj v tej bivši koloniji, ki je po proglasitvi samostojnosti zapadla v zmešnjavo in je tudi poseg Združenih narodov ni mogel iz zmede izvleči, postaja vedno slabši. V resnici skupne države sploh ni več, kajti iz nekdanje po Belgijcih izvežbane vojaščine (v kateri so pa domačini smeli »napredovati« samo do čina narednika) so nastale strankarske milice raznih politikov. Tako razpolaga »državni predsednik« Kasawubu, oz njegov vojaški poveljnik 30-letni »general« Mobutu (bivši časnikar) s 7000 oboroženci, ki so disciplinirani tako dolgo, dokler v redu prejemajo plačo. Prijateljem bivšega ministrskega predsednika Lumumbe je uspelo zajeti nadaljnih 7000 vojakov pod poveljstvom »generala« (bivšega narednika pod Belgijo) Lundule, s 5000 mož razpolaga Moise Čombe guverner province Katanga, okrog 1000 mož pa prisega zvestobo Kalondjiju.

Mobuta podpira Zapad, Čombeja podpirajo Belgijci, ki vodijo njegove vojaške čete in je zato njegova vojska pod poveljstvom belgijskih častnikov še najzanesljivejša. Lumumbove čete pa podpirajo »nevtralistične« afriško-azijske države kot podaljšana roka Moskve. Vsi ti se borijo eden proti drugemu, včasi se dva zvežeta proti tretjemu.

Doslej je 20.000 mož »varnostnih čet« Združenih narodov preprečevalo izbruh splošne državljanske vojne, toda odkar so nevtralistične afriško azijske države napovedale, da bodo odpoklicale svoje oddelke izpod zastave Združenih narodov, je »varnostni zbor« združenih držav sam v nevarnosti razkroja.

V zadnjih 14 dneh so pod le napol prikrito potuho afriško-azijskih čet v okviru Združenih narodov Lumumbove edinice zabeležile znatne uspehe in se polastile okrog ⅓ državnega teritorija, kljub temu, da je Lumumba sam bil najprej ujetnik Mubuta in potem Čombeja. Ko je že izgledalo, da ga bo slednji moral na pritisk Združenih narodov izpustiti, je naenkrat Lumumba »pobegnil« v skrivnostnih okoliščinah. Čez nekaj dni pa je katanška vlada naznanila »smrt« Lumumbe, ki so ga baje zamorski kmetje linčali. Zato so dobili izplačano od vlade razpisano nagrado, Lumumba pa je bil pokopan na skrivnem kraju. Tako je Lumumbova zvezda, ki je nenadoma vzšla iz nič, prav tako v nič zatonila.

Vse kaže, da so črnci v Kongu že dobili v roke Machiavellijeve knjige o politiki in da s pridom berejo zgodovino tridesetletne vojne ter renesančne Evrope.

Tito tudi v Afriko

Afriko si pa je vzel na piko tudi jugoslovanski državni predsednik Tito, ki rad potuje pozimi, ko v naših krajih gospodarita zima in mraz. Letos se je namenil v Ghano, Gvinejo, Mali in druge zapadnoafriške dežele, kjer bo ponekod še naletel na sveže sledove »tovariša« Brežnjeva. Tudi njegovo potovanje je politično, skušal bo pa prijetno združiti s koristnim, namreč gospodarski strokovnjaki, ki ga spremljajo, bodo navezovali gospodarske stike s temi državami. Jugoslaviji gre posebno za prodajo industrijskega blaga, ki ga sama ne rabi, s katerim pa v zapadni Evropi in Ameriki ni konkurenčna. Zamorcem pa bo morda všeč. Vsekakor bosta pa tako Vzhod kot Zapad potovanje jugoslovanskega predsednika spremljala z veliko pozornostjo, kajti Jugoslavija je komunistična država z nevtralistično politiko med obema blokoma, obenem pa uživa gospodarsko podporo Zapada. In mladi afriški politiki bi tudi radi stali med bloki, obenem pa uživali podporo zapadnega bloka. Kako se to naredi, bi jih naj naučil Tito, zato je treba verjeti poročilom iz Afrike, da je »Galeb« (ime jahte, s katero pluje Tito po morjih) ondi najbolj pričakovani dragi ptič.

. . . in pri nas v Avstriji

Plesi in pustne prireditve so kot »javni dogodki« minuli teden bolj zaposlovali naše javne delavce, to je politike, kot notranjepolitična vprašanja. V znamenju blagostanja je bil letošnji karneval res prešeren in mize so bile bogato obložene z raznimi dobrotami. Godci so tudi imeli polne roke dela, vrstili so se plesi, pa tudi pustne burke. V pustnem hrupu je govorjenje politikov o »štednji« zamrlo.

»Duhovne vaje« na Semmeringu

Postna resnoba je zavladala šele na pepelnično sredo. Mandatarji prve vladne stranke so začeli politični post (brez pritrgovanja) z »zaprtimi duhovnimi vajami« na Semmeringu. OeVP prireja vsako leto ondi sestanek svojih osrednjih in deželnih mandatarjev ter funkcionarjev, da potegne obračun čez minulo leto ter si postavi smernice za naprej.

V ospredju razprav na Semmeringu bo stala seveda koalicija, to je razmerje med obema vladnima strankama. Veliki odsotnež — vsaj po dosedanjih poročilih — bo na Semmeringu zvezni kancler ing. Raab, ki se je minuli teden podal v bolnico na običajni pregled, ker boleha na sladkorni bolezni. Zato mora od časa do časa za krajšo dobo v bolniško oskrbo. Po prvem pregledu so zdravniki izjavili, da je pacientovo stanje povsem zadovoljivo in da bo v kratkem mogel spet prevzeti vse vladne posle. Sedaj pa najnujnejše vladne zadeve vodi kar z bolniške postelje. Njegov odhod v bolnico namesto na Semmering je zopet zbudil govorice o skorajšnjem odstopu ing. Raaba. Ta pa k vsemu molči.

Vprav koalicijska politika ing. Raaba v minulem letu je tvorila jedro nezadovoljstva »deželnih knezov« OeVP (ki ima vse deželne glavarje razen koroškega) ter mlajših krogov stranke, ki očitajo sedanji vodstveni generaciji, da je preveč popustljiva do socialistov in da si je s koalicijskim paktom pustila povsem zvezati roke. Tako, da dejansko brez socialistov OeVP ne more nič odločati, dočim pa mora pred javnostjo kot prva stranka nositi večje breme odgovornosti. Vendar to nezadovoljstvo »reformistov« zaenkrat ne gre tako daleč, da bi zahtevali odpoved koalicijskega pakta, temveč se zavzemajo zgolj za njegovo »zrahljanje«, ki bi naj stranki vrnilo svobodo gibanja vsaj v nekaterih zadevah.

Težišče zahtev OeVP bo seveda ležalo na gospodarskem področju. Generalni tajnik stranke dr. Withalm je že nakazal smer politike OeVP s svojo temeljito kritiko poslovanja podržavljenih podjetij, ki ne le ne prinašajo dobičkov, ampak obremenjujejo državo. blagajno. Posebno neugodno izpade primerjava med donosnostjo avstrijskih podržavljenih podjetij ter podobnih privatnih podjetij v Zapadni Nemčiji, ki so visoko aktivna. Socialisti tukaj niso mogli kaj prida ugovarjati, prav posebno so se pa znašli v zadregi zaradi tega, ker je sredi te debate socialist ing. Hitzinger, glavni direktor največjega avstrijskega podržavljenega podjetja, železarn VOEST v Linzu, odpovedal službo in šel k privatni kapitalistični avtomobilski tovarni Mercedes-Benz v Zapadni Nemčiji, kjer bo imel desetkrat večjo plačo. Zahteve OeVP sicer ne bodo šle do popolne reprivatizacije podržavljenih podjetij, ker bi to pomenilo prelom s socialisti, ki se ga sedaj nihče na strani OeVP ne upa izvesti, ampak po delni reprivatizaciji s pomočjo »ljudskih delnic«, ki so se doslej zelo obnesle v vseh primerih.

Predokus postne štednje pa je občutilo minuli ponedeljek tisoče gospodinj, ko so plačevale mleko. Po tem, ko je že bil povečan odstotek maščobe sladkega mleka, so prišli sedaj na vrsto kislo mleko, Jogurt, kisla smetana in kavna smetana. Obenem s povečanjem odstotka maščobe je bila povečana tudi cena. Kislo mleko v litrskih steklenicah stane od minulega ponedeljka 2.80 šil. (prej 2.66 šil.), jogurt v četrtlitrskih steklenicah pa je poskočil od prejšnjih 90 grošev na 96 grošev. Tako bo za gospodinje kislo mleko postalo ne le mastnejše, ampak tudi po ceni kislejše.

Pri nas na Koroškem se je

sestal deželni zbor.

Po zelo kratki debati, ki sta jo obe koalicijski stranki proglasili za »mirno in stvarno«, je bilo izglasovanih pet zakonov, med katerimi eden kaže, kako bo javna uprava v praksi štedila: celovški mestni očetje dobe pokojnino. Kljub temu, da je bilo v minulih tednih, predvsem s strani takih, ki nimajo izgledov, da bi kdaj prišli do te pokojnine, slišati mnogo pomislekov proti temu zakonu v vrstah obeh strank, pa je na seji deželnega zbora na zunaj vladala ginljiva sloga in zakon je bil sprejet z glasovi obeh koalicijskih strank.

V naglici je bil sprejet nato še zakon, ki spreminja volilni red za osrednjo deželno Kmetijsko zbornico in okrajne kmetijske zbornice, kjer bo odslej tudi veljal uradni volilni listek, dočim bo za krajevne kmečke odbore ostal v veljavi volilni listek raznih političnih strank. Tako pač najbolj prija večinski socialistični stranki in zopet je obveljalo znano načelo naše birokracije: »čemu enostavno, če se da zadevo narediti tudi komplicirano!« Tudi ostali zakonski osnutki so bili sprejeti. Med političnimi dogodki je treba omeniti, da je dravsko mesto Beljak ponovno odklonilo predlog Celovca po »združitvi«, ki ga je minuli teden iznesel na javnem zborovanju v Beljaku župan Ausserwinkler. Čim je 30-tisočglava množica slišala besedo »Anschluss«, je vstalo mrmranje, nato pa so zadoneli množični govorni zbori »Lei lossn«. Bila je to namreč tradicionalna pustna prireditev na glavnem trgu v Beljaku, kjer je bila do torka opolnoči proglašena »norčevska svoboda« pod vlado Veselega Veličanstva princa Fidela Fidelija IV in Njene Ljubkosti princese Britte I, da pokažeta našim politikom, kaj se pravi modro vladati. Vsi dnevi njune vlade so pokazali, da uživata pri ljudstvu veliko priljubljenost in vse zaupanje. O štednji namreč nova oblast ni spregovorila niti besedice.

SLOVENCI
doma in po svetu

Letošnje Prešernove nagrade

Vsakoletne „Prešernove nagrade", najvišje državno priznanje republike Slovenije za dosežke na področju umetnosti in kulture, so bile podeljene:

dr. Dragotinu Cvetku za knjigo „Zgodovina glasbene umetnosti v Sloveniji",

pesniku in publicistu Miletu Klopčiču za literarno delo in prevajanje,

gledališkemu igralcu Vladimirju Skrbinšku za odrske ustvaritve, in

ing. Edvardu Ravnikarju za arhitektonske ustvaritve.

V okviru vsakoletnih proslav v spomin največjega slovenskega pesnika Prešerna so na ljubljanski univerzi razdelili študentom 46 del za najboljša študijska dela v skupnem znesku 1,300.000 din.

Slovenska poroka v New Yorku

V slovenski cerkvi sv. Cirila in Metoda v New Yorku sta si obljubila zvestobo do groba prof. Janez Mahnič in gdč. Cvetka Saksida. Poročne obrede je opravil župnik č. g. Rogan, priči pa sta bila prof. Oto Muhr in njegova soproga gospa Sonja, nevestina sestra. Nevesta je po rodu Ljubljančanka in njene starše sta zastopala g. Jernej Grom in soproga. Ženin je bil med vojno profesor na takrat v Gorici obnovljeni slovenski gimnaziji pod vodstvom ravnatelja in pesnika, pok. dr. Jožeta Lovrenčiča, po vojni pa je poučeval na goriških srednjih šolah pod zavezniško upravo. Končno pa se je preselil v Kanado, kjer poučuje francoščino in zgodovino.

70-letnica Alojzijevišča v Gorici

V nedeljo 5. februarja je praznovalo Alojzijevišče, vzgojni zavod za dečke v Gorici, 70-letnico svojega obstoja. Gojenci so ta dogodek proslavili z ljubko akademijo, med katero so prebrali čestitke sv. očeta Janeza XXIII., ki je brzojavil, da „predstojnikom, sodelavcem in gojencem, ki s hvaležnostjo do Gospoda obhajajo sedemdesetletnico zavoda, iz srca podeljuje apostolski blagoslov v poroštvo božje pomoči." Goriški nadškof, msgr. Hijacint Ambrosi, pa je pisal: „S čestitkami za preteklost združujem svoja očetovska voščila za prihodnjost, da bi zavod nadaljeval svoje delo in žel vedno obilnejše sadove pri krščanski vzgoji mladine, ki je zlasti dandanes izpostavljena tolikemu zalezovanju. Voščilu dodajem še svojo ponižno molitev, da bi Gospod s svojo milostjo utrdil to, kar je sam sejal."

V sedemdesetih letih svojega dela, ki je bilo posvečeno vzgoji duhovniškega in svetnega izobraženstva, je iz zavoda izšlo 70 duhovnikov in cela vrsta laikov, ki so igrali vidno vlogo v slovenskem narodnem življenju. Med drugimi sta bila gojenca Alojzijevišča č. p. Janez Ehrlich, ki kot jezuitski misijonar deluje sedaj v Indiji ter sedanji kanonik v Trstu dr. Jože Škerl. Svojo pot v svet učenosti so pa začeli v Alojzijevišču pesniki Ivan Pregelj, Alojzij Gradnik, Joža Lovrenčič, Narte Velikonja in številni drugi slovenski izobraženci. Zavod sedaj vodi ravnatelj msgr. Močnik.

Umrla je Marica Komanova

V starosti 80 let je v Ljubmjani umrla Manica Komanova, priljubljena otroška pisateljica. Pokojnica je bila preprosto kmečko dekle, toda z vztrajnim branjem in samoizobraževanjem se je usposobila, da je mogla prijeti za pero in posredovati mladini zaklade svojega svežega in pristnega talenta. Je avtorica številnih ljudskih pesmi, črtic in igric za otroke in še pozne generacije slovenskih otrok bodo rasle ob zakladu, ki ga nam je zapustila.

Avstralsko mnenje o slovenski univerzi

Glasilo slovenskih rojakov v Avstraliji „Misli" poroča, da je bivši študent ljubljanske univerze Hubert Pribec, ki je bil prekinil študij, kot politični begunec zapustil domovino in se preselil v Avstralijo, šel ondi na univerzo v Melbourne vprašat, ali bi mogel tam nadaljevati svoj prekinjeni študij. Z velikim zadovoljstvom in ponosom je zvedel, da univerza v Melbourne univerzo v Ljubljani zelo dobro pozna in jo zelo čisla. Smatra jo za najboljšo med vsemi univerzami v Jugoslaviji. Pribcu so brez pridržka priznali vse v Ljubljani opravljene izpite ter mu dovolili nadaljevanje študija.

Slovenčeve iznajdbe za vesoljske ladje

Dr. Frank J. Modic, slovenski kemik, ki je zaposlen v raziskovalnih laboratorijih „General Electric" največje ameriške družbe za elektrotehniške izdelke, je nedavno sestavil kemično spojino z izredno ugodnimi lastnostmi za zavarovanje elektronskih delov vsemirskih ladij in raket. Nameravajo jo uporabiti pri gradnji bodočih ameriških vesoljskih vozil. Iznajditelj je doma iz Clevelanda, kjer je največja naselbina Slovencev v Ameriki. Svoje študije je dovršil že leta 1943, od leta 1951 pa je v službi pri „General Electric". Je član raznih ameriških znanstvenih družb ter Chemical Society v Londonu.

O razlagi sanj

Že tisočletja se ukvarja človek z razlaganjem sanj — pa najsi jih tolmači kot božje poslanice ali prerokovanja, kot doživljaje duš brez telesa, kot obiske iz dežele mrtvih, kot podzavestne reakcije spečega na zunanje vplive ali motnje. O tem imamo dokaze iz vseh kulturnih obdobij. Za slavnega nevrologa Freuda so sanje izpolnitev ali vsaj poskus uresničitve naših hrepenenj in želj, za Adlerja izraz življenjskega nazora in Jung jih ima za poskus človeka, da si razloži svoj lastni duševni razvoj in oblikuje bodočnost.

Vse te teorije, pa najsi bodo še tako stare, imajo danes svoje privržence. Sanjske bukve so še v nedavni preteklosti igrale enako veliko vlogo kot v času renesanse, ko so sanjsko knjigo grškega vedeževalca in zvezdarja Artemodirusa prevajali v razne jezike in so jo razni koristolovci ponarejali, razlagali in napačno razumeli. Še v našem času razlagajo sanje na podlagi novih psiholoških spoznanj, vendar se ni nihče od sodobnih psihoanalitikov potrudil, da bi sanjske slike zdravih ljudi sistematično zbral in jih po njihovi vsebini in značaju znanstveno obdelal.

Nedavno so v Ameriki napravili zanimiv poizkus. Od 10.000 ljudi v starosti od 18. do 80. leta so zbrali sanjske doživljaje, zapisali kraj, število, starost in spol oseb, ki so se pokazale v sanjah, in poskusili dognati tudi razpoloženje in duševno stanje ljudi, ki so sanjali. Tudi so vsakogar povprašali ali so bile podobe črno-bele ali barvne. Seveda ni mogel nihče povedati, ali vse to, kar je zapisal sanjajoči, še ustreza dejanskemu sanjskemu doživljaju. Dobili so pa zanimive podatke.

Pri tisočih sanjah iz skupine odraslih izobražencev se je pokazalo 1328 različnih prizorišč, ki so jih preučevalci lahko strnili v deset splošnih kategorij. Kot najpogostejše prizorišče dogodka so sanjajoči navedli del stanovanja ali hiše; sledila so vozila in prosta narava. Šola, tovarna in pisarna so bile le redke prizorišče sanj. Za splošen sanjski doživljaj je bilo značilno, da se je odigral v vsakodnevnem okolju. Le redko so imele sanje čuden, eksotičen značaj.

Zaradi boljšega pregleda nad sanjskimi podobami so razdelili osebe, ki so jih pritegnili k poskusu, v dve starostni skupini. Pokazalo se je pa, da med ljudmi obeh skupin ni bilo nobene globoke razlike. V 1819 sanjah, ki so jih registrirali od mlajše skupine, v kateri so bili ljudje od 18. do 28. leta, je bil sanjavec sam edina nastopajoča oseba. V ostalih 85 odstotkih sanj so nastopali poleg njega še tujci, prijatelji, znanci ali sorodniki. Odlične osebnosti so bile v enem samem odstotku registriranih sanj te skupine. Tudi redko pojavljanje osebnosti iz javnega življenja dokazuje, kako malo skupnega imajo sanje z dnevnimi dogodki. Od družinskih članov nastopa v sanjah najpogostejše mati. Možje sanjajo enkrat več o ženskih osebah kot o moških, medtem ko je v ženskih sanjah moških in žensk enako. Zelo pogosto so bile sanjske osebe iste starosti kot sanjavec. V splošnem pa so sanjali starejši ljudje pogosteje o mlajših kot o enako starih in tudi večkrat o družinskih članih in sorodnikih kakor o prijateljih in znancih. To je razumljivo, če pomislimo, da so v starejši skupini, to je med ljudmi od 30. do 80. leta prevladovali poročeni ljudje, v mlajši skupini pa neporočene osebe.

V dobri tretjini preiskanih sanj je dejanje potekalo v gibanju, kot v hoji, teku itd. Nato pridejo po vrsti govorjenje, sedenje, opazovanje ali igra. Padanje, visenje in plavanje pa so bili začuda zelo redki pojavi. Malo so sanjali tudi o ročnem ali duševnem delu, na take sanje so odpadli le 4 odstotki. Še redkejše so bile tekme ali spori, spet dokaz za beg iz dela v igro, iz aktivnosti v pasivnost. Zelo zanimivo, da so sovražna dejanja prevladovala v razmerju 3:1 proti izrazom naklonjenosti ali dobrohotnosti.

Med čustvi, ki jih je doživljal sanjavec, so bili na prvem mestu s 40 odstotki strah, napetost in osuplost, zelo pogosti tudi jeza in razočaranja, veselje ali razburjenost, izredno redko se je pa v sanjah pojavila žalost. Tudi tu so negativna čustva spet v večini. Kljub temu je večina sanjavcev občutila sanje kot prijetne, le četrtino vseh sanj so prizadeti označili kot izrecno neosvežujočo.

Popolnoma nerešeno je ostalo staro vprašanje, zakaj so nekatere sanje izključno ali največkrat kot »črno-beli filmi« medtem, ko občutijo sanjavci v drugih primerih naravne barve. V splošnem imajo ženske več sanj v barvah kot možje, stari ljudje manj kot mladi, primerjava sanjskih doživljajev samih pa ni pokazala nobene očitne razlike. Tudi tega niso mogli ugotoviti, zakaj ima ista oseba enkrat barvne, drugič črno-bele sanje. Prav tako niso našli nobene podlage za domnevo, da imajo poedine barve simboličen pomen.

Ta statistika vodi do spoznanja, da so sanje miselni proces, ki ga speči človek ne doživlja v besedah, ampak v slikah in simbolih. Z drugimi besedami: abstraktne in nevidne misli se spremenijo v konkretne slike. Po nekem načinu, ki ga ne poznamo, lahko speči vidi svoje lastne misli. Če se sanje ukvarjajo z drugo osebo, potem se ukvarjajo z njo tudi njegove misli, pa naj se tega zaveda ali ne.

Sanjske misli so popolnoma egocentrične, v sanjah postavlja človek sebe vsemu za središče; zdi se, da v sanjah ni prostora za neosebne misli. Zato daje analiza sanj vedno jasno sliko človeka samega, dopušča pogled v njegovo notranjost in mi vidimo svet z njegovimi očmi. To je bistvo za razlago sanj in vzrok, zakaj so bolnikove sanje za zdravljenje duševnih bolezni tako važne.

Sanjajoči igra v sanjah vedno tisto vlogo, ki si jo v mislih sam dodeli. Lahko je žrtev ali napadalec ali pa tudi oboje hkrati. Lahko igra vlogo grešnika ali svetnika, svobodnega ali nesvobodnega človeka, zlobneža ali človekoljuba. Čeprav se značaji menjavajo, so vendar v nekaki zvezi s sanjavčevim življenjem. Dejstvo, da sanjamo tako pogosto o tujcih, je razlagati tako, da ti pogosto niso nič drugega kot poosebljenje določenih značajev znanih prijateljev.

Sanje nam odkrivajo miselno območje sanjavca. Vrsta sanj iste osebe nam običajno odkrije navzkrižja, napetosti in zagrizenosti, katerih se sanjavec ne more znebiti. To se vleče kot rdeča nit skozi vse njegove sanjske doživljaje. Zato velja omenjena statistika o sanjah za nadaljnji korak pri poglabljanju našega poznanja človeka.

O gangsterjih in njihovih tarifah

V Združenih državah je izšla nova znanstvena študija o gangsterjih in njihovi organizaciji, iz katere povzamemo naslednje podatke:

Gangster je pripadnik razbojniške tolpe, ki naj svojim članom pomaga do lahkega življenja. Beseda »gang« pomeni skupino, je pa jezikovno nejasnega porekla.

Gangster sovraži delo, pač pa ljubi igro, ker je po njej najlažje priti do denarja in si pomagati. Ima se za boljšega človeka, ker je prepričan, da je vse druge ljudi mogoče kupiti, če ne zlepa, pa zgrda. Razlika je samo v ceni.

Gangster veruje v strah kot pripomoček, ki doseže vse in odpre vsako blagajno. Toda ljudi je treba zastraševati premišljeno, hladnokrvno in po znanstvenih načelih. Gangster svojih ciljev ne more doseči sam, temveč le v skupini.

Gangsterske tolpe morajo biti organizirane smotrno in po istih načelih, kakor so organizirane industrijske skupine. Te se vežejo v kartele, gangsterji pa v tako imenovane sindikate. Vsako novost v tehniki, organizaciji in drugod je treba takoj izkoristiti za večjo učinkovitost sindikata.

Gangsterstvo je poklic, ne muha ali čustvenost. Zaradi tega mora biti vsak pripadnik tolpe za svoje delo plačan. Najnižje tarife za opravljanje poslov, ki so v zvezi z zastraševanjem ljudi, da so poslušni gangsterjem in jim plačujejo so naslednje:

Pretepsti koga: en dolar; uho odgrizniti: 15 dolarjev; roko ali nogo zlomiti: 19 dolarjev; strel v nogo: 25 dolarjev; umor: od sto dolarjev dalje. Te tarife se primerno večajo po okolju in nevarnosti dejanja, ki naj ga gangster po nalogu organizacije opravi.

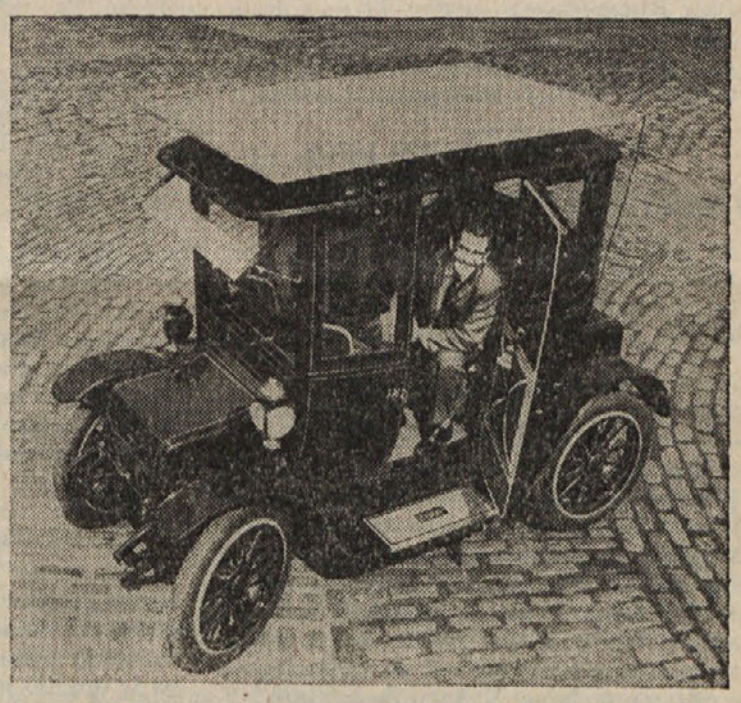

Preteklost in bodočnost se srečujeta v tem avtomobilu, ki je bil „rojen" leta 1912, je pa prvo motorno vozilo na sončni pogon. Na strehi je namreč nameščena plošča z 10.240 sončnimi celicami, ki polnijo 72-voltno baterijo, ta pa poganja motor avtomobila. Če sonce sije nanjo 8 do 10 ur, lahko potem s tako nabrano energijo avto vozi eno uro. Zaenkrat vsekakor zelo zamudna stvar, toda tehniki bodo napravo sčasoma še tako izpopolnili, da se bomo mogli voziti s sončno bateriji tudi v megli. Take sončne baterije so z uspehom preizkusili že pri ameriških umetnih lunah, ki so krožile okoli zemlje.

FRAN ERJAVEC: 307

KOROŠKI SLOVENCI

(III. del)

Za delavska socialna vprašanja ni imel mnogo smisla, zato je skušal tudi brezposelnost preprečevati zgolj zaradi vzdrževanja proizvodnje. Stremel je za tem, da preskrbi ljudstvu delo in cenen kruh.

Važna njegova sredstva za pospeševanje gospodarstva so bila tudi številna javna dela, zlasti gradnja prekopov in cest (med temi so bile za nas posebno važne velike prekoalpske ceste, po katerih je šel potem promet iz Levante preko Ilirije v Francijo). Celinska zapora je porajala celo vrsto novih industrij in pospeševala razvoj drugih, omrtvičila pa tretje, a pristanišča je naravnost uničila. Nobenega dvoma seveda ni, da bi bila mir in primerna trgovska pogodba z Anglijo neprimerno koristnejša za Francijo nego vojna, vendar je znal v danih okoliščinah precej spretno vskladiti interese posameznih slojev in vzdrževati vsaj zadovoljivo gospodarsko aktivnost brez pretiranega oblastnega poseganja v porajanje in oblikovanje novega kapitalističnega gospodarstva.

Pri svojih ukrepih ni trpel Napoleon nobene kritike, vendar se je prav dobro zavedal pomena idej. Sam je večkrat izjavil: »Na svetu obstojita samo dve sili, sablja in duh; za trajno pa duh premaguje sabljo.« Glede na to je potem tudi stremel za tem, da se duhovi prostovoljno in po možnosti celo z veseljem uklonijo njegovi sablji. V ta namen je tudi sklenil konkordat z Rimom in posajal uslužne duhovnike rad celo na mnoga vodilna mesta, zlasti v vsem šolstvu, ne oziraje se na to, da se je v njegovi najbližji okolici stalno bil oster boj med prijatelji in nasprotniki Cerkve. Ker je dobro vedel, da je bila velika večina kmetov še vedno močno navezana na vero in na svoje duhovnike, pod pogojem, da jih to nič ne stane, je postopno prevzel stroške za bogoslužje na javne proračune, ukinil je prepoved procesij, uvedel veronauk in verske vaje tudi v višje šole, ukazal zapiranje krčem med nedeljsko službo božjo, uvedel zopet redovnice v bolnice, vrnil cerkvenim dostojanstvenikom vse javne časti itd. Kakor vse prosvetljenstvo je tudi on mrzil redovništvo, vendar je dovolil obnovitev cele vrste moških in ženskih redov z njihovimi šolami vred.

Velika večina škofov mu je bila zato jako hvaležna in je l. 1806 tudi sprejela njegov katekizem, ki je poleg običajnih verskih naukov vseboval tudi poglavja o krščanski dolžnosti pokorščine vladarju, rednem plačevanju davkov, izpolnjevanju splošne vojaške dolžnosti itd. (kakor vemo, je ta katekizem potem poslovenil za Ilirijo Vodnik). V smislu trdoživega francoskega galikanizma je tudi on okrepljeval samostojnost škofov nasproti Rimu, istočasno pa tudi njih oblast nasproti nižji duhovščini.

Navzlic temu je pa ostal vendarle še velik del duhovščine zvest nekdanjemu kraljestvu, zlasti ko je prišel Napoleon vnovič v spor s papežem. Ta spor ni bil verskega značaja, temveč deloma cerkvenoupravnega, deloma pa je imel svoj izvor v navzkrižju s papežem kot svetnim vladarjem, kajti Napoleon se je smatral za naslednika srednjeveških cesarjev, ki so gledali v papežu kot svetnem vladarju le svojega vazala in si lastili tudi pravice glede volitev novih papežev. Spor se je l. 1812 zaostril celo tako daleč, da je proglasil Napoleon konkordat za razveljavljen, kar je potem pognalo tudi nekaj škofov in precej duhovščine vnovič v opozicijo. Ker je odgovoril cesar takoj z ostrimi represalijami, tudi večina francoskih škofov vsaj na zunaj ni hotela gnati spora predaleč, ne da se pa tajiti, da je v cerkvenih krogih zopet zapravil velik del tiste naklonjenosti, ki si jo je pridobil poprej s konkordatom; prav posebno pa si je Napoleon s tem sporom še nakopal nasprotstvo duhovščine v nekaterih zasedbenih deželah. — Trajno je pa ostal Napoleon precej naklonjen framasonstvu, tako da se je število lož Velikega Orienta med leti 1804—1814 dvignilo od 300 na okoli 1000.

Mnogo pozornosti je posvečal Napoleon tudi vzgoji mladine. Kakor sem že povedal, je odkazal v njej duhovščini zopet vodilno mesto, a ne zato, da bi vzgajala bogaboječe vernike, temveč pokorne podložnike, kakor so gledali na šolstvo tedaj tudi vsi drugi prosvetljenski vladarji. Načelno je smatral tudi on šolstvo za zgolj državno zadevo, je pa pustil predvsem iz finančnih razlogov vendarle še velik del šolstva v rokah krajevnih oblasti in Cerkve. L. 1808 je osnoval posebno telo, nazvano »Université«, ki naj bi vodilo vse šolstvo, razdeljeno v osnovno, srednje (collèges) in višje (lycées), a razen teh so osnovali potem še razne znanstvene fakultete. Prvič je sedaj v Franciji vzela osnovno šolstvo v svoje roke država, a za drugo je bila podrobno določena njegova organizacija, ki je pa ostala v precejšnji meri zgolj na papirju. Cerkev ni ustanovila le velikega števila svojih »svobodnih« šol vseh vrst, temveč ji je bil odrejen vodilni vpliv celo v državnem šolstvu. Za kanclerja »univerze« je bil imenovan neki škof, v njenem svetu je bilo več duhovnikov in tudi na čelo velikega dela kolegijev in licejev so bili postavljeni duhovniki, še več jih je bilo pa seveda med profesorji. Cesarju je šlo predvsem za to, kakor sploh vsem tedanjim prosvetljenskim vladarjem, da dobi zadostno število strokovno sposobnega uradništva, zato je posvečal svojo skrb zgolj srednjemu in višjemu šolstvu, dočim se za osnovno šolstvo ni zanimal in je odvalil skrb zanj občinam in Cerkvi. Glede na to se osnovno šolstvo tudi ni skoro prav nič dvignilo še izza predrevolucionarne dobe, a prav posebno zanemarjen je ostal še pouk ženske mladine. Želel je pa veljati za velikega pospeševatelja znanosti in umetnosti, toda za to ni imel dovolj denarja. Njegova izrazito vojaška in upravna narava je imela premalo smisla za ti dve duhovni področji in ni jima znal vdihniti nobene velike ideje. Popoln neuspeh je doživel zlasti na polju književnosti in vse močnejše duhove sta še slej ko prej prepajali le dve skrajni miselnosti: tradicija in revolucija.

(Dalje prihodnjič)

Pri nas na Koroškem

BILČOVS
(Poroka vrle mladenke)

V nedeljo, dne 5. februarja sta stopila pred poročni oltar Blažej Gasser in Frida Krišic, pd. Žlaharjeva na Sodraževi. Ženin je priden tesar, nevesta pa si je doma in v gospodinjskih šolah pridobila potrebno znanje za novi poklic. Poroka je bila ob pol 5. uri s sveto mašo, med katero sta novoporočenca prejela sv. obhajilo, kot popotnico za srečno zakonsko življenje, bilčovski pevci so pa med sv. daritvijo ubrano prepevali.

Poročno slavje je bilo pri Miklavžu, kjer je v veselem razpoloženju čas le prenaglo mineval. Večkrat so stopili pevci med nas in nas s pesmijo zdramili, kajti lepo petje po žilah gre in napravi nam veselo srce.

Po poročnem obedu je sledilo obdarovanje ženina in neveste; bilo je ginljivo slovo, ko so prišli oče in mati, ko so ju objeli sestre in brati. Vsi so prinašali darila, botri, botrce, tete in strici, pa tudi ledik fantje in dečle (saj je bil ženin izvrsten igralec), da se od novoporočenega para poslovijo in jima voščijo vse dobro na novi življenjski poti. Daril je bila cela kopa, voščil pa tudi za zvrhan koš!

Botrica je posebno lepo spregovorila nevesti, tako da so nam vsem stopile solze v oči, ko smo se poslavljali. Dejala je: Preden se na pot podamo in preden boš ta rojstni kraj in ledik stan zapustila in stopila v zakonski stan, bi te še rada na nekaj opomnila. Ko se boš danes od te hiše ločila, ne pozabi, da si veliko hvalo dolžna tvoji stari mami in ateju, ki sta z vso ljubeznijo skrbela zate in tudi vsem drugim, ki so te vzgojili v pošteno nevesto. Največje veselje jim boš napravila s tem, da boš vedno dobra in poštena ostala. Posebno pa ne pozabi na Boga, da bo v tvoji družini res krščansko življenje. Rada poslušaj dobre nauke in se po njih ravnaj. Imej v časti Ringelnjakovo mater, ki so v življenju toliko pretrpeli!

Bodita srečna v novem stanu, zvesta eden drugemu, Bogu in naši materni govorici!

BILČOVS — LJUBLJANA
(Dipl. ing. Marijan Reichmann)

Na ljubljanski univerzi, fakulteti za strojništvo, je diplomiral 28. januarja 1961 Marijan Reichmann, sin pokojnega koroškega rojaka dr. Blaža Reichmanna iz Moščenice pri Bilčovsu. Čestitamo!

CELOVEC
(Zanimivo predavanje o Egiptu)

V sredo, dne 1. februarja, je bila Kolpingova dvorana zopet nabito polna, da nisi imel kam sesti, če si pa bil bolj zadaj, si moral tudi vrat pošteno stegovati, da si kaj videl. Toda splačalo se je, kajti č. g. Vinko Zaletel nam je prikazal čudovito, skrivnostno in bajno deželo Egipt, njegovo nekdanjo slavo in moč, pa tudi njegovo moderno podobo. V krasnih barvnih slikah in s premišljeno besedo nam je predočil zgodovino te dežele, ki je vedno mikala tujce. Spoznali smo se s faraoni, kraljicami, templji, božanstvi in piramidami, mogočnimi stavbami, ki jim ni enakih pod soncem, čeprav so nastala pred več tisočletji. Le prehitro sta minili dve uri in vse, staro in mlado, si je reklo ob napovedi, da kmalu sledi drugi del slik iz Egipta: Spet bomo vsi prišli!

GORENČE
(Uspela kulturna prireditev in drugo)

V nedeljo, dne 5. februarja, so naša dekleta priredila v farni dvorani igro »Tragedija moderne družine«. Udeležba gledalcev je bila zelo dobra. Igralci, med njimi tudi otroci, ki so predstavljali angelčke, so svoje vloge izvrstno rešili. Za pripravo igre se prav posebno zahvalimo Maridi Škorjanc, naši organistinji, in njeni teti gospe Pepi, ki sta med otroki znali najti igralske talente ter jih naučiti vloge za ta res dober nastop. Upamo, da bo naša pridna organistinja tudi sedaj po poroki še naprej pomagala pri farnem kulturnem delu, posebno pri odkrivanju in vzgajanju igralskih talentov, ker gre sedaj tudi za to, da v prihodnje pri podobnih priložnostih naberemo skupaj nekaj prostovoljnih prispevkov za kritje strehe farne cerkve, ki na več krajih pušča, da noter teče.

Pa še nekaj drugih novic. Letošnja zima nam je prinesla mnogo ledu, na katerem se je več ljudi ponesrečilo. Tako si je Tičlnova Barbi zlomila nogo in sedaj leži v celovški bolnici, dve drugi osebi pa sta si zlomili roke. Na vzhodni strani fare pa je kar cela vas en sam »Led« in čez ta Led (tako vas imenujemo) sedaj gradijo progo podjunske železnice. Predor iz Leda v Granitztal bo sredi letošnjega poletja popolnoma gotov. Prav tako bodo letos avgusta gotovi železobetonski oporniki v strugi Drave in pravijo, da bo do konca leta potegnjena preko njih tudi železna konstrukcija mosta. Potem bo pa nekega dne prihrumel »lukamatija« in tudi naš Led bo dobil drugo lice. Takrat nam bodo tudi Kelagove žice prinašale mnogo »hice«, po mizah bomo pa imeli mnogo manjše žlice.

Gorenčan

ŠMARTNO pri TRUŠNJAH
(Smrt plemenitega moža)

Le poredko se oglašamo iz naše vasi, pa še danes vam moramo postreči z žalostno novico.

V ponedeljek, dne 30. januarja, smo pospremili k večnemu počitku na naše pokopališče moža, ki zasluži, da se ga spomnimo tudi v našem listu. Ta mož pa je bil Vincenc Grudnik, kmet pri pd. Matiji. Zibelka mu je tekla v Šoštanju na Spodnjem Štajerskem. Bil je pristna štajerska korenina, delaven, veder in odkrit značaj. Tudi se ni sramoval jezika svojih staršev in je prav tako v našem, v narodnem oziru manj ugodnem okolju, ostal njemu zvest. V tem duhu je vzgajal tudi svoje otroke, eno hčerko ter tri sinove, ki jih je vse prezgodaj, še kot šolarje, moral zapustiti za vedno. Dalje časa je bolehal na krvni bolezni ter iskal zdravja pri zdravnikih in v bolnišnici. Bog pa je odločil drugače in ga poklical k sebi v starosti oseminpetdesetih let.

Veliko zaslug si je rajni pridobil s pomočjo, ki jo je nudil naši cerkvi. Skrbel je za zvonjenje ob vsaki potrebi in času ter snažil in venčal cerkev in oltarje za slovesne prilike. Bog mu bodi za vsa dela večni plačnik! Nam pa naj, kot spomin na rajnega, ostanejo v srcu besede, ki jih je pri pogrebni maši spregovoril naš preč. g. župnik: »Imejmo in vzemimo si čas, misliti na smrt, kajti smrt bo čisto gotovo imela enkrat čas, misliti na nas!«

Ko želimo rajnemu večni mir in gledanje božje, izražamo težko prizadeti ženi in otrokom naše iskreno sožalje.

SELE
(Pustna prireditev)

Naši igralci so v pustu gostovali s šaloigro »Trojčki« na štirih krajih. Že se je zdelo, da za domače nimajo več časa. Ko pa se je približala pustna nedelja, se je pa le opazilo neko gibanje. Pustna nedelja — pa brez zabavne igre, to v Selah vendar ne sme biti. A le štiri dni je bilo časa za pripravo na uprizoritev burkaste zgodbe »Lumpacij Vagabund«. Kar resno smo dvomili, ali bo predstava po eni, dveh vajah gladko potekala. Bili pa smo prijetno presenečeni, ko je pred našimi očmi igra tako živahno in sigurno potekala. Glavne vloge so sicer res imeli vajeni igralci, a tudi novinci so manjše vloge prav dobro rešili. Očividci, ki so videli »Lumpacija« prejšnjo nedeljo v Celovcu in to nedeljo v Selah, so priznali selski uprizoritvi mnogo življenja in živahnosti. Kako je igra občinstvu ugajala, je dokazovalo ploskanje in smeh, ki je spremljal vsa štiri dejanja. Hvaležni smo režiserju in igralcem za ta veseli pustni popoldan.

Po igri je sledila v krogu prosvetnega društva družabna zabava.

Še v postu nas hočejo dekleta povabiti na predstavo zgodovinske igre »Junaške Blejke«, ki jo hočejo uprizoriti v prid skladu za zidanje nove cerkve.

ŠMARJETA V ROŽU
(Izdajalec svojega rodu in Avstrije)

Prijatelj nam piše:

Morda se boste čudili naslovu mojega dopisa, toda ko vam zadevo pojasnim, boste videli, da je ta naslov popolnoma na mestu. Pri nas imamo nekaj nepoboljšljivcev, ki so bili leta 1938 ilegalno organizirani v nacional-socialistični stranki ter pomagali izdajati Avstrijo, da je iz nje končno nastala »die deutsche Ostmark«. Med temi je bil samo eden pravi Nemec, vsi ostali pa so bili slovenskega rodu, saj jih dobro poznamo. Ne bomo zanikali, da se jih je nekaj poboljšalo in svojo zmoto spoznalo, toda še vedno jih je ostalo nekaj, ki se niso spremenili, pač pa se glasno trkajo na svoje prsi in trdijo, da so samo oni »heimattreu«. Vprašujemo se, kako je mogoče, da si ti ljudje, ki so izdali svojo domovino in svoj rod, danes prisvajajo čednost, ki je nimajo in je ne poznajo. Med njimi je tudi nek znan renegat, ki je leta 1940 bil zelo aktiven v Hitlerjugend (kjer se je nasrkal toliko nacističnega strupa, da se ga menda še do danes ni znebil) in takrat pri svojih nadrejenih ovadil več naših ljudi, da s tem pridobi na veljavi. Danes skuša isti človek s pomočjo nekih svojih prijateljev iz Galicije v Podjuni ustanoviti podružnico nemške Raiffeisenkasse na Kočuhi. To kaže, da bi tu ljudje radi še naprej na vse načine razdvajali naše ljudstvo. Pri nas ni potrebe po kakem novem denarnem zavodu, saj obstoječi posluje v obeh jezikih, ne dela nobenih razlik ter zadošča potrebam vseh občanov. To lahko potrdi vsak, ki je imel opravka z našo zadrugo.

KLANČE
(Miklavž je zopet hodil in še kaj)

Klanče so rebrška podružnica, nekoliko v stran od velike ceste, ali nekoliko »Bogu za hrbtom«, vendar ne proč od Boga, kajti Klančani in iz bližnjih sosesk le radi prihajajo k službi božji, čeprav imajo sedaj pozimi sv. mašo v nedeljskih in prazniških popoldnevih, tako imenovano večerno mašo.

V pozni jeseni je Klanče nekajkrat obiskal avto celovškega radia, ki je v Klančah posnel zvonjenje in nekaj krajevne zgodovine. »Klanško oddajo« so domačini z zanimanjem in veseljem poslušali. Samo nekaj, da so na radiu pozabili povedati, je rekel eden starejših fantov, da je namreč v Klančah precej »starejših ženinov«. Pa je prejel odgovor, da se bo to omenilo za pust v tolažbo in vzpodbudo tistim, ki še do takrat ne bodo »pod kapom«. (Ta obljuba se sedaj izpolnjuje vsaj po časopisu!)

V Klančah je v adventu »nastopil« tudi »Miklavž«, čeprav že od davnih časov tudi »hodi« po hišah. Lani si je izbral nastop pri »Rupicu«, v nanovo preurejeni gostilni Rozi Čertove. Pa zato, ker je takoj za »Miklavžem« bilo tamkaj zanimivo skioptično predavanje preč. g. Vinka Zaletela o evharističnem kongresu v Münchenu. Stari in mladi so ginjeni sledili tako živim slikam in tako lepemu petju in govoru. Še si želijo kaj takšnega.

V cerkvenem življenju je z novim cerkvenim letom bilo uvedeno tudi nekaj posebnosti. V adventu smo po večerni maši nosili Marijo okrog cerkve in prepevali Marijine pesmi. Po Božiču pa imamo po večerni nedeljski maši »verski film«, namreč lepe barvne slike verske vsebine.

Kakšnih novosti iz vaškega življenja pa poslednji čas pod klanškim zvonom ni bilo.

GLOBASNICA
(Smrt dveh dobrih vaščanov)

V soboto, 4. februarja, smo položili na domačem pokopališču k večnemu počitku 60-letno Esihovo mater Marijo Kuster iz Podroja. Čaša njenega življenja je bila polna grenkih kapljic. Tik pred koncem druge svetovne vojne je krogla usmrtila njenega najstarejšega sina in tako za vedno preprečila težko pričakovano vrnitev k materi. Kmalu nato je ročna granata pred durmi domače hiše ubila najmlajša sinova, še otroka. Pokojna mati zapušča moža Jaka, delavca pri Leitgebu v Sinči vesi, in sinova Mirka in Jožka, ki sta bila zadnja leta zaposlena v Nemčiji.

Na dan pogreba Esihove matere pa je za vedno zatisnil svoje oči vdan v voljo božjo, v 76. letu starosti Hodnikov oče, Luka Greiner v Globasnici. Rajni Hodnik je bil kmet z dušo in telesom. Neutrudno je posvečal vse svoje življenje in svoje zmožnosti ljubljeni družini ter procvitu Hodnikove kmetije. Med drugim je postavil novo gospodarsko poslopje, pri čemer mu je bil desna roka sin Lukej. Čeprav je Hodnikova hiša ena najstarejših na vasi, pa napravi vtis, kakor da bi bila šele včeraj zgrajena. Tako lepo je prenovljena in urejena. Pokojni je bil po naravi mehkega značaja, močan in trden je pa bil tudi v najtežjih časih v zvestobi do verskih in narodnih svetinj svojih prednikov. Za njim žaljujo poleg brata Pavla, pd. Falandra še otroci: sin Lukej, njegov naslednik, hčeri Marica in Pepca, slednja poročena Kurat v Dobrli vesi. Naj sveti Esihovi materi in Hodnikovemu očetu večna luč! Žalujočim pa naše iskreno sožalje!

BISTRICA PRI PLIBERKU
Pa še nekaj o »Vindišarjih«

Naročnik nam piše:

V zadnji številki »Kärntner Nachrichten« sem bral zopet nekaj o Vindišarjih, ko se neki pisar sklicuje celo na izjavo našega zveznega kanclerja. Na to že toliko razvpito vprašanje si dovoljujem opozoriti našo javnost z zgodovinskimi dejstvi, ki čisto jasno pričajo o naši narodnosti.

Pisarja omenjenega članka, oziroma gospoda, na katerega se sklicuje, nujno prosim, naj mi pove, kako je mogoče, da na stotine naših slovenskih besed, ki jih rabimo vsi pri nas, še danes rabijo od nas na tisoče kilometrov oddaljeni in od nas že najmanj 1400 let popolnoma ločeni Slovani!

Tudi takrat so že imeli svoje domove, ki so imeli okna, pod, duri in prag. Imeli so vozove, brane, srpe in kose, vpregli konje in jahali na polje. Pridelovali so žito, rž, ječmen, oves in imeli jabolka. Gotovo je, ker imamo toliko enakih besed z istim pomenom, da smo tudi isti narod, ali vsaj isto plome.

(Dalje na 8. strani)

Naše prireditve

Slovensko kulturno društvo »Danica« iz Št. Vida v Podjuni priredi v nedeljo, 19. februarja, ob pol 3. uri pri Voglu v Št. Primožu resno dramo v 4 dejanjih:

»MATERINO SRCE«.

Iskreno vabijo igralci!

Režiserski tečaj KKZ

Krščanska kulturna zveza naznanja vsem društvom in igralskim skupinam Farne mladine, ki so prijavile udeležbo na režiserskem tečaju v nedeljo, dne 19. februarja 1961, v Mohorjevi hiši v Celovcu, da se bo tečaj začel ob 10. uri dopoldne. Po prvem predavanju bo kosilo v Mohorjevi hiši. Najkasneje ob 5. uri popoldne bo tečaj zaključen. Vabimo vse igralce k obilni udeležbi.

Dobra kuhinja - zadovoljstvo družine

V moderno opremljenih kuhinjskih prostorih Mohorjevega internata bo vodstvo gospodinjske šole iz Št. Ruperta priredilo za celovška in okoliška dekleta — naše bodoče matere in gospodinje

KUHARSKI IN SERVIRNI TEČAJ.

Namenjen je zlasti dekletom, ki so čez dan zaposlena v raznih službah, zato bo enkrat na teden od 7. do 11. ure zvečer in bo trajal do konca maja.

Začetek tečaja bo v torek, to je 21. februarja. — Na veselo svidenje ob 7. uri zvečer! Vodstvo gosp. šole Št. Rupert

Fatimska Marija v Celovcu

Če pridete na kvatrni četrtek, 23. februarja, v Celovec, ne pozabite obiskati tudi slovenske fatimske Marije v kapeli šolskih sester, Viktringer Ring 19, kjer je ta dan **celodnevno češčenje Najsvetejšega.**

Darovi za tiskovni sklad
v januarju 1961

Preč. g. Kuchling Anton, Bistrica na Zilji 20.—; Prajnik Frančiška, Dobrla ves 20.—; Wister Terezija, Otož 10.—; Boštjančič Ozvald, Beljak 20.—; Puschnig Maria, Tinje 26.—; Preč. g. Rudolf Safran, Šteben 20.—; Katnig Franc, Vovbre 20.—; Preč. g. Karicelj Andrej, Št. Jakob 40.—; Klemenz Valentin, Müllnern 5.—; Preč. g. Brumnik Franc, Kotmara ves 20.—; Riedl Josef, Pliberk 20.—; Hutter Janez, Globasnica 20.—; Knaflič Terezija, Loče 20.—; Mikl Josef, Št. Lenart 20.—; Marta Wrantschurnig, Hart 8 10.—; Lobnik Jakob, Št. Martin 20.—; Mohar Picej, Schwarzach 20.—; Preč. g. Fatur Jakob, Zeltschach 20.—; Tischler Ana, Tinje 10.—; Preč. g. Pipp Vilko, Gradenegg 10.—; Klampferer Anton, Goritschach 10.—; Mil. g. kanonik Aleš Zechner, Celovec 20.—; Karner Niko, Celovec 20.—; Preč. g. P. Ramšak, Št. Andraž 10.—.

Vsem darovalcem prisrčna hvala. Živeli posnemalci!

Za dekleta:

Senzacija v Parizu

Znano je, da usmerja modne novosti za vso Evropo mesto Pariz. To prvenstvo si je pridobilo v teku desetletij in postalo je merodajno za vsakoletne novosti v modni umetnosti. V ta namen imajo v Parizu prave modne zavode in modne visoke šole. V tej stroki sodelujejo najspretnejši sodelavci, ki s svojim izvirnimi in večkrat prav drznimi predlogi odločilno vplivajo na modne novosti.

Ena takih sodelavcev pariške modne umetnosti je bila tudi 21-letna **Mirijam Yoeyeux**, ki je kljub mladosti že pokazala izredne uspehe. Ko je pred leti končala srednjo industrijsko šolo, je vstopila v službo pri modni tovarni Pierre Cardin. Tu je pokazala odlične sposobnosti in je zato hitro napredovala v službi.

Po svojem vsakdanjem življenju je bila povsem podobna svojim prijateljicam. Bila je veselega značaja, a ne lahkomiselna; resna, a ne odbijajoča. Toda kljub temu je bila v svojem notranjem življenju vsa drugačna, kot je pariška mladina, ki se nebrzdano predaja uživanju naslad, ki jih nudi velikomestno življenje. Že v pogovorih so sodelavke iz tovarne kmalu spoznale, da je Mirijam vsa drugačna ... Nikdar je niso videli, da bi zahajala na ples ali pa da bi jo fant čakal pri izhodu iz ateljeja in jo spremljal na poti domov, kakor je bila že skoro splošna navada pri drugih.

Pa je kljub temu pred nekdaj tedni kot senzacija šlo od ateljeja do ateljeja in po modnih revijah, da je Mirijam odpovedala službo. Hvalili so njeno sposobnost in napovedovali, koliko bi še mogla koristiti v modni stroki; saj je bila tako spretna in je že bila deležna tolikih priznanj in nagrad. Senzacija je bila še večja, ko so revije prinesle novico, da se je Mirijam odločila vstopiti v samostan, da postane misijonska sestra. In res, 25. januarja letos je tudi resnično postala redovnica. Čez poldrugo leto bo pa odšla v Afriko kot preprosta in skromna sodelavka Kristusova na velikem misijonskemu polju.

Sama pripoveduje, kako je dozorela ta odločitev v njeni duši. Že dalje časa se je v njenem srcu bojeval težek boj, čeprav je na njenih licih odseval vesel smeh. Takole piše: »Že zgodaj sem imela to željo. Nisem se hotela vreči v posvetni vrvež. Sedaj pa, ko sem videla nebrzdano pariško življenje, še bolj hrepenim po redovnem stanu.«

Bog čudovito kliče in izbira tam, kjer bi najmanj pričakovali. Tudi Mirijam bi lahko ostala v šumnem Parizu, ki jo je vabil in ji obetal življenje v nasladi in v priznanjih, pa je se odzvala glasu Gospoda, ki je s tihim glasom vabil na pot žrtve in odpovedi ... Tako je pariški svet visoke mode zgubil priznano sodelavko, ki mu je s svojo odločitvijo zgovorno pokazala, da je nad posvetnim vrvežem še lepše življenje ..

S 340 prebivalcev na kvadratni kilometer je Nizozemska najgosteje naseljena država na svetu. Za njo je Belgija z 295, Japonska z 264 prebivalci itd. Zanimivo je, da ima Nizozemska povprečno tudi največ perutnine na svetu: 37,730.000 kljunov.

Za mladino in prosveto

Življenje na odrih Roža, Podjune in Zilje

Z zadovoljstvom sem v »Tedniku« zasledoval naznanila in vabila na razne prireditve v letošnjem predpustu. Saj jih je bilo teden za tednom več. Pa sem zbral zadnje številke »Našega tednika« in še enkrat pregledal naznanila pod oznako: Naše prireditve.

Začel sem jih šteti in naštel sem jih skoraj trideset. In sem pomislil ter ugotavljal: v tridesetih farah je nastopila naša mladina in pripravila našemu ljudstvu ure lepe in zdrave zabave. Pa še naprej sem računal in sklepal, da je bilo teh prireditev deležnih pet do šest tisoč Koroščev slovenskega materinega jezika. Ali ni to dokaz, da se naše ljudstvo z ljubeznijo in zvestobo oklepa naše materine slovenske besede.

Pa še nekaj me je skoraj presenetilo. Navajeni smo že, da čitamo poročila o prosvetnih prireditvah v Št. Jakobu, v Št. Janžu ali v Selah v Rožu in v Globasnici, Št. Lipšu, v Šmihelu ali v Št. Vidu v Podjuni. Toda zadnje čase beremo, da je zelo dobro uspela prireditev v Št. Lenartu pri 7 studencih in na Bistrici na Zilji; opazili smo tudi vabilo iz Št. Ilja ob Dravi in iz Gorenč blizu Labuda. Tudi okrog Pliberka živahno klije prosvetno življenje, mladina iz Vogrč nastopa doma in tudi pridno gostuje; prav tako pa tudi mladina iz Pliberka in Dobrle vesi.

Ta razveseljiva prosvetna delavnost koroške podeželske mladine je razveseljiv pojav v življenju koroških Slovencev. Ni res, da današnja mladina ni več idealna in ni več pripravljena doprinašati žrtve. Ta skromen pregled nam to dovolj trdno dokazuje. Kdor je kdaj sodeloval pri prosvetnem delu, ta ve, koliko truda, žrtev in odpovedi zahteva že samo trideset prireditev na odru. Mi pa vemo, da to delo še ni vse. V naših prosvetnih in farnih mladinskih udruženjih se naša mladina ne izživlja samo v igranju — to so le njeni zunanji nastopi —; vse važnejše je delo in prizadevanje za samovzgojo in za oblikovanje celotnega življenja na vasi po krščanskih načelih.

Tako se hvalevredno naša mladina vedno bolj oklepa svetih izročil rodov iz preteklosti in stopa na pot, katero je prekinil nacizem. Saj je to trdna in preizkušena pot, ki pa je mnogo pripomogla, da je naše ljudstvo ostalo zvesto Bogu in materini besedi.

Slovenski študentje smučali v Selah

Na vsaki gimnaziji je navada oz. predpis, da se učenci tekom gimnazijskih let udeležijo smučarskega tečaja. Tako smo tudi mi letos že pravočasno začeli zbirati denar za tečaj.

Naš g. ravnatelj so se zelo trudili, da bi nam kakor mogoče poceni preskrbeli takšen tečaj. Končno se jim je posrečilo. G. Kališnik so nam dali na razpolago svojo hišo na Šajdi.

Tako smo se v soboto, 21. jan. t. l., odpeljali s posebnim avtobusom proti Selam. Krasen pogled se nam je nudil, ko smo zrli na Obir in Košuto. Od zasneženih vrhov so se odbijali topli sončni žarki. V avtu smo prepevali narodne pesmi.

Z nahrbtniki in smučmi na ramah smo dospeli na Šajdo, kjer nas je g. Kališnik dobrotno sprejel. Pripravili smo si ležišča in popoldne smo že poskusili prvo vožnjo na smučih. Pod vodstvom prof. Milana Kupperja in ge. prof. dr. Petek smo se v enem tednu veliko naučili. Bilo nas je mnogo, ki smo tokrat prvič stali na smučih. Vsak dan smo se proti večeru trudni vrnili v hišo. Po večerji smo prepevali in se zabavali z družabnimi igrami. V nedeljo zvečer pa smo v hiši prisostvovali sv. maši, katero so darovali preč. g. Alojzij Vauti. Prepevali smo božične pesmi. Znano pa je, da so Selani izvrstni pevci. Zato so tokrat pesmi posebno lepo donele.

Sprva smo imeli krasno vreme, potem pa se je nebo pooblačilo. Kljub temu, da smo med tednom uživali malo sonca, smo bili vsi dobre volje. Dnevi so nam naglo tekli, posebno, ker smo vsak dan prebili po 5 ur na smučih. Zadnji dan smo pospravili naše stvari in se podali k avtobusu, ki nas je popeljal iz čistega ozračja selske »gorske republike« v prašno mesto.

Da je ta tečaj tako dobro potekel, je predvsem zasluga dobrega g. Kališnika. Ne najdemo besed, s katerimi bi vam mogli izraziti našo zahvalo. Zelo smo vam hvaležni za vse, ker ste vi prispevali, da je ta tečaj potekel tako dobro. Naj vam Bog, g. Kališnik, vse poplača. Vse neprijetnosti, katere smo vam storili, pa prosimo, da oprostite.

Veliko smo se naučili na tem tečaju in to je zasluga gg. profesorjev. Hvala vama za ves trud, katerega sta imela z nami.

Preživeli smo en teden v lepem gorskem svetu. Duševno smo se odpočili in naužili smo se tudi svežega gorskega zraka. Bili smo pa tudi res prijateljska skupnost. Zato bomo na ta tečaj ohranili najlepše spomine.

Mirko

Pustna prireditev v Št. Janžu

Kot so že pri zadnji prireditvi napovedali, so zares tudi pripravili v Št. Janžu pustno prireditev. Da bi pustni torek preživela naša farna družina v veselju in prijetni zabavi, nas je letos naša mladina ob tej priliki razveselila s pustno burko »Trije tički«. Na sporedu je bilo še par veselih pesmi, katere je zapel naš fantovski oktet in še par prizorov za smeh. Po končani prireditvi pa smo se še nekoliko zadržali v prijetni družbi ob petju in muziki; ko pa je nastopil postni čas, pa smo se razšli z mislijo, da življenje ni le smeh in veselje, marveč tudi resnost in delo.

Ob igri smo se prav pošteno nasmejali; saj so dogodivščine treh tičkov smeha vredne. Pa so jih naši fantje tudi častno zastopali na odru. Prav hvaležni smo jim za njihov trud in dobro voljo, s katero toliko žrtvujejo za razvedrilo in veselo družabnost, pa tudi za resno delo v prosvetno-kulturnem delu. Igralci pa se zahvaljujejo tudi gledalcem, ki so se v tako lepem številu odzvali povabilu.

„Karlova tetka" v Št. Jakobu

Že dolgo se nismo tako od srca nasmejali, kot na pustno nedeljo v Št. Jakobu. V farni dvorani so šentjakobski fantje in dekleta igrali pustno burko: »Karlova tetka«. Že zgodba je polna smešnih prizorov, ko se je v sili in zadregi moral tovariš-študent žrtvovati za svoja zaljubljena prijatelja in obleči žensko obleko ter spretno igrati »teto iz Brazilije, kjer je dosti opic«.

Pa so fantje tudi prav dovršeno podali svoje šaljive vloge, med katerimi sta bila prava mojstra burke svojevrstna tetka in njen neugnani in prevarani častilec. Tako je bila celotna prireditev zares povsem vredna pusta.

V Št. Jakobu so znova začeli prav pridno delovati na prosvetnem polju in ugotavljamo z veseljem, da so odkrili celo vrsto prav dobrih igralcev, s katerimi nas bodo gotovo kmalu presenetili s kakšno večjo in zahtevnejšo odrsko prireditvijo.

MLADINA PIŠE:

Kakšno nevesto si bom izbral?

Jaz in moji starši bi radi videli, da bi bila moja gospodinja napredna, verna in dobra mati najinim otrokom. Hočem, da je iz verne, krščanske družine in da je obiskala gospodinjsko šolo v Št. Jakobu ali v Št. Rupertu. Znati mora tudi v kuhinji okoli štedilnika plesati. Bo naj tudi žavberna, imeti dolge kite in ne prevelike postave. Vedeti mora tudi o polju kaj in znati napredovati dobro svinjerejo. Mora biti tudi prijazna in dobra starim ljudem. Pri denarju naj bi bila varčna, pa tudi delavna, ima dolge kite in ne prevelike postana, dobrosrčna in pazi povsod na snago. Bo naj pa tudi šivilja za silo, da bo znala iz starega novo narediti ali nadomestiti. Ljubiti mora mene in ne druge. Otroke more pošteno vzgajati. Bo pa naj taka, da bom šel z njo lahko v vsako družbo. Ima naj ta temperament, kateri je najboljši, in naj ne bo flegmatična. Naj bo tudi črnolasa kakor jaz.

MA. JO.

Od kdaj se ljudje smejijo...?

(Nadaljevanje iz predzadnje številke)

Smeh — Zdravilo

Na Francoskem je bil zdravnik Rabelais največji šaljivec. Tako visoko je cenil smeh, da ga je bolnikom naravnost predpisal kot zdravilo. V kakšnih stekleničicah so ga bolniki uživali ni nikjer zapisano.

V nemškem mestu Köln je knez Ivan Klement takole branil smeh: »Vinski sodi bi se razleteli, če ne bi včasih odmašili vehe. Nas bi pa tudi razneslo vino modrosti in resnosti, če si ne bi dali duška v smehu.«

Stari Slovani so se zbirali okoli, potujočih pevcev, ki so ubirali strune na plunki, vmes pa pripovedali ljudstvu kratkočasne, da so se za trebuhe držali. Ko je prišel veseli godec v gradišče, je bil tam dan radosti in smeha. Iz cele županije se je zbralo mlado in ob zvokih godčeve plunke so rajali, peli, in smeh je odmeval pozno v noč.

V vseh dobah so ljudi zabavali šaljivci, ki so prejeli od Boga posebne darove zgovornosti in duhovitosti. Nekateri taki šaljivci so ostali znani skozi dolga stoletja.

V srednjem veku se je s svojimi dovtipi odlikoval nek italijanski humorist, ki je stanoval v Parizu pri neki družini z imenom Harley. Mnogo smeha je vzbujal in kmalu je postal ljubljenec Parižanov. Klicali so ga kar z »Harlechine« — kar bi rekli po naše: harlekin ali hišni šaljivec. Nosili so obleke obložene s pisanimi krpami in s koničastimi kapami, katere so krasili številni roglički in kraguljčki.

Po tej šaljivi osebi je prevzel svojo zunanjost naš kurent. Tudi od njega vise navadno celi šopi pisanih trakov, z nogami pa poskakuje in igra na harmoniko vesele in poskočne melodije. Njemu je podoben tudi Pavliha ali belokranjski Jurij.

Na Angleškem tudi poznajo nosilca smeha in šaljivk in ga kličejo clown. Njegov španski stanovski tovariš pa se imenuje »gracioso«. »Hanswurst« ali Janez Klobasa je na Nemškem vtelešen smeh; ponekod pa ga je zamenjal »der dumme August«.

Ministri smeha

V srednjem veku so na gradovih, kjer je potekalo življenje v dolgočasju, bili šaljivci še posebno v časti in dobrodošli. Ponekod so jih imenovali kar za »ministre smeha«. Na posebno duhovite dvorne norce so bili njih gospodarji zelo ponosni. Izmenjavali so si jih kot kakšno dragocenost. Tako so prišli taki dvorni šaljivci večkrat do precejšnje veljave. Postali so nekakšna javna vest. V norčavi in duhoviti obliki so večkrat velikašem povedali marsikatero bridko resnico, katere si nihče drug ni drznil povedati.

Z novim vekom se je na svetu mnogo spremenilo. Mirno in patriarhalno življenje se je moralo umakniti človekovi strasti po novotarijah, bogastvu in oblasti. Vse to je kvarno vplivalo na duhovitost in plemenitost javnega mišljenja. Kmalu se je pokazalo, kako se mora duhovitost umikati grobjanstvu in brezsrčnosti. Tudi burke in šaljivosti te dobe se večkrat sprevržejo v krvoločnost, kot jo poznamo iz časov rimskega grobjanstva ob cirkuških in gladiatorskih krvoločnostih.

Duhoviti Kölling

Ena takih grobih burk, ki se je zdela v tistih časih silno smešna je dogodba z dvora vojvode Filipa Burgundskega.

Ta je imel za dvornega norca duhovitega Köllinga. Na dan prvega aprila so se vsi pošiljali po aprila. Tudi vojvoda je dejal norcu: »Hej, norec, polno kapo cekinov ti dam, če me za aprila povlečeš; če pa jaz tebe, boš ob glavo.« Navzoči grofje in vitezi so si kar meli roke češ, zdaj bo užitek.

Tedaj zakliče vojvoda: »Hej, norec, pij!« Vsa družba je junaško praznila trebušaste vrče. Niso pa opazili, da si je norec vso tekočino polival po pisani obleki. Toda kmalu se je pijan vrgel pod mizo. Vojvoda Filip ga je ukazal nesti spat.

Naslednje jutro je v veliki dvorani bil postavljen črn morilni oder z vsemi rabljevimi pripravami. K norčevi postelji pa so priskakljali paži z žalostnimi obrazi. Zbudili so ga in odpeljali v morilno dvorano.

»Glavo si zapravil, ker me nisi potegnil,« je zaklical norcu njegov gospodar. Ubogi norec je položil glavo na tnalo. Krvnik pa je skrivaj potegnil izza pasa svinjsko črevo, polno krvi. Z njim je mahnil po norčevem vratu, da je kri brizgnila po vsej dvorani. Peklenski krohot se je razlegnil.

Kölling je ostal mrtev na tnalu. Ali mu je srce zastalo od strahu?

Vojvoda Filip, ki je imel norca vendarle rad, je bil globoko presunjen. Tudi razposajeni gostje so se zresnili in zapuščali dvorano v vidnem ganotju. Tedaj pa je planil norec kvišku in pomolil kapo pred gospodarja in zahteval: »Plačaj zlatnike!«

Pijanost, spanje in smrt so bile le norčeve šale, za katere je dobil lepe zlatnike.

V najnovejših časih pa se šale, ki povzročajo smeh in dobro voljo, javljajo vedno bolj v duhovitih smešnicah in zbadljivkah v pesmi, pismu in karikaturah.

Tudi dandanes se šaljivca povsod razveselijo; saj prinaša v družbo pol zdravja in odnese pol čmernosti. Biti veder in vesel je vendar človekova pravica; saj pravijo, da je veselih ljudi še Bog vesel.

(Konec)

Za post — ribe

Že od nekdaj zavzemajo ribe važno mesto v človekovi prehrani. Človek jih je poznal in cenil že v času, ko je v glavnem pridobival svojo hrano z lovom. Tedaj je pač nagonsko vedel, da so ribe kakovostna hrana, danes pa nam to potrjuje tudi znanost.

Ribe vsebujejo skoraj vse važne hranilne snovi, ki so nam potrebne, da ostanemo zdravi in sposobni za delo. Te snovi so: beljakovine, maščobe, rudninske snovi in vitamini.

V naših trgovinah dobimo vsak letni čas na prodaj ribje filete, katere lahko s pridom uporabimo. Vendar si gospodinje ne znajo z njimi dosti pomagati in jih pripravljajo običajno le v eni in isti obliki: panirane. Tu prinašamo nekaj navodil, s katerimi lahko nudimo družini ne samo zdravo in ceneno hrano, ampak tudi pestro. Uporabljajte jih posebno sedaj v postnem času!

Ribji fileti z zelišči

1 kg ribjih filetov, 3—4 žlice olja, sol, limonin sok, 2 do 3 žlice sesekljanih zelišč (peteršilja, melise, drobnjaka, basilike, majarona itd.) 2 žlici belega vina, 2 žlici kisle smetane.

Ribje filete, soljene in pokapane z limoninim sokom, najprej opečemo po obeh straneh, da lepo porumené, nato prilijemo vino in smetano in dušimo 10—15 minut. Zadnjih pet minut dodamo še sesekljana zelišča in dušimo vse skupaj.

Ribji fileti s slanino

1 kg ribjih filetov, 6 dkg suhe slanine, malo vode, sol, limonin sok.

Filete solimo in pokapamo z limoninim sokom. Slanino razrežemo na drobne kocke in jih zarumenimo, priložimo filete, dodamo malo vode, pokrijemo in dušimo pri majhnem ognju približno četrt ure.

Ribji fileti s cvetačo

1 cvetača, tri četrt kilograma ribjih filetov, 1 limona, 3 žlice olja, 1 jajce, 2 žlici smetane, malo sira, malo drobtin.

Cvetačo skuhamo v slanem kropu. Razdelimo jo na manjše dele. Ribje filete pokapamo z limono. Čez 10 minut jih opečemo na olju. V kozico denemo nekaj olja, nato pa plast cvetače in plast rib. Ribe posolimo. Ostanek olja in soka, ki je ostal v kozici po pečenju rib, ohladimo, umešamo z jajcem in smetano in vse skupaj zlijemo po ribah in cvetači. Po vrhu potresemo še nariban sir in malo drobtin ter spečemo.

Ribji fileti z gorčico

Filete solimo, nato jih namažemo z gorčico, povaljamo v moki in v jajcu, nazadnje pa še v drobtinah in ocvremo v vročem olju. Namesto filetov uporabimo lahko tudi majhne cele ribe.

Ribja solata

Ostanke pečenih ali kuhanih rib brez kosti zmešamo z majonezo, okisamo z limoninim sokom, dodamo na kocke zrezan kuhan krompir, začinimo z različnimi zelišči in dišavami (poper, kapre, olive). Solato lahko obložimo še s trdo kuhanimi jajci in lepimi listi solate.

Tržno poročilo: 9. 2. 1961

Položaj na živinskem trgu na Koroškem označujejo malenkostne prodaje, ki so v tej letni dobi normalen pojav.

V Italijo je bilo izvoženih 80 glav goveje živine. Bili so to povečini voli in biki. Povpraševanje po kravah je sedaj majhno.

Cene na kmetiji so:

Biki in voli: 10.— do 11.50 šil.

Krave: 8.— do 9.— šil.

Telice: do 11.— šil. za kg žive teže.

Cene za klavne prašiče se gibljejo med 11.50 in 12.— šil. za kg žive teže.

Oddojki stanejo na celovškem trgu živi kg 16.— do 18.— šil.

Po znatno višjih cenah je Koroška izvozila v Italijo tudi še 54 konj najboljše kakovosti. Deželna zveza konjerejcev je posredovala prodajo 10 brejih kobil na Južno in Vzhodno Tirolsko.

Povpraševanje po dobrih plemenskih živalih je živahno, težave pa se porajajo pri prodaji neizvežbanih dve in tri leta starih konj.

Sveža jajca prodajajo na trgu v Celovcu po 1.10.

ZDRAVNIK SVETUJE:

Kaj moramo vedeti o prehladu

Vsaka mati naj bi poznala najvažnejše znake raznih otroških bolezni, da bi lahko pravočasno poklicala zdravnika. Včasih se znaki bolezni razvijejo postopoma, medtem, ko se drugič pojavljajo takoj v obliki povečane temperature, bruhanja, bolečin v trebuhu, v obliki izpuščajev po koži itd. Znak obolenja je lahko že sprememba v razpoloženju, v obnašanju otroka. Otrok, ki je bil do nedavna zadovoljen, nasmejan, postane nemiren, cmerav in nezadovoljen. Če se otrok, ki ima sicer dober apetit, brani hrane in jo odklanja, bomo tudi to imeli za znak bolezni. Često tožijo otroci, da imajo bolečine v tem ali onem delu telesa, v trebuhu, v glavi, tilniku, ušesih, prsih, udih in sklepih. Nadaljnji znaki so, če postane otrok zaspan, če ima drisko, če bruha, če je hripav ali pa če ima nahod, obloženo grlo, itd. Tudi kašelj je pri otrocih mnogo pogosteje kakor pri odraslih eden od začetnih znakov obolenja. Vse naštete spremembe moramo imeti za znake obolenja in moramo biti nanje pozorni.

Kako preprečimo prehladne bolezni? Povzročitelji prehladnih bolezni prihajajo skozi nos in grlo, torej z dihanjem, če okužena oseba govori, kiha ali kašlja v otroka. Prehlad lahko otrok tudi naleze, če uporabljamo kozarec, žlico ali druge predmete, ki jih je rabila prehlajena oseba.

Umivanje rok — pred jedjo in preden se dotikamo obraza — bo veliko pomagalo, če se hočemo obvarovati prehlada.

Otrok se rad prehladi, če je preveč ali premalo oblečen, tako, da se telo preveč ohladi ali preveč ugreje in oznoji. Kadar otroka kopamo, ga moramo politi s postano vodo in ga nato dobro zbrisati, da telo bolje reagira na spremembo temperature. Ne pozabimo na izdatno bivanje na svežem zraku in to pri vsaki temperaturi. Če je otroku mrzla voda prve dni preveč neugodna, naj se začne umivati z mlačno vodo, ki pa je lahko vsak dan nekoliko hladnejša.

Otroka moramo oblačiti tako, da se počuti udobno. Pozimi, če je v toplih prostorih, ga ne smemo oblačiti preveč. Če mora večkrat iz sobe, je bolje, da ga tedaj ogrnemo s plaščem, kakor da bi bil stalno pretoplo oblečen. Pozimi mora nositi tople nogavice in dobre čevlje.

Pretopli prostori so pogosteje vzrok prehladov kakor pa hladnejši prostori. Okna moramo pozimi večkrat odpirati, da prostor prezračimo in je zrak v njem čist in svež.

Dihanje skozi nos preprečuje prehlad. Zrak, ki prihaja skozi nos, je segret in očiščen. Če dihamo skozi usta, pridejo klice neposredno v grlo. Če ima otrok težave z dihanjem skozi nos, se posvetujmo z zdravnikom zaradi morebitne odstranitve mandeljnov, polipov ali povečane žrelnice. To lahko opravimo tudi v zimskih mesecih.

Najvažnejše pa je, da imamo otroka ločenega od prehlajenih ljudi. To velja posebno za čas ob epidemiji gripe. Z otroki se izogibajmo večjih skupin ljudi, zlasti v slabo zračenih prostorih. Odrasli, če je prehlajen, naj se ne približuje otrokom, posebno ne dojenčku. Če ne gre drugače, kot na primer pri materi, naj si prehlajena oseba naveže čez nos in usta masko ali robec. Na splošno velja pravilo, da moramo imeti ob času nalezljivih bolezni otroke bolj izolirane.

Vsa ta pravila, kakor se zde preprosta, naj nam ne bodo odveč! Saj vemo, da se za zdravljenje prehladnih bolezni porabi mnogo več sredstev kakor za druga obolenja. Pa tudi velika izguba delovnih dni, izostankov iz šole je v zvezi s prehladom, da ne pomislimo na razne komplikacije, ki lahko resno ogroze zdravje in življenje.

Antibiotiki proti kokošjemu nahodu

Nalezljivi nahod pri perutnini povzroči perutninarjem pogosto velike izgube. To nalezljivo (infekcijsko) bolezen, ki jo povzroča neka bakterija, v veliki meri prenašajo miši, divji ptiči, pa tudi z mehaničnimi posredniki se lahko razširja. Najbolj neprijetno pa je to, da živali ostanejo v jati tudi po učinkovitem zdravljenju. Te pa so, čeprav niso same bolne, stalni nosilci bakterij in tako preprečujejo popolno iztrebljenje bolezni.

Za učinkovita so se izkazala različna kemoterapeutična sredstva, n. pr. sulfonamidi. Lahko pa pride med zdravljenjem s temi raznimi zdravili do smrtnih slučajev, preden je bolezen popolnoma pod nadzorstvom. Pri daljših zdravljenjih so se pojavila tu in tam zastrupljenja, da je bilo treba za nekaj časa prenehati z zdravljenjem. Med tem odmorom pa se bolezen še močneje pojavi.

Pred kratkim so v Ameriki izvedli uspešne poizkuse z antibiotičnimi sredstvi proti tej bakterialni infekciji. Preiskovali so, če je moč zmanjšati svoj čas ugotovljene najmanjše učinkujoče količine antibiotika terramycina, ki so ga dajali živalim primešanega piči ali pitni vodi, s povečanjem antibiotičnega učinka. Ti poizkusi so pokazali, da je antibiotik, ki so ga živalim dajali v piči ali pitni vodi, močno zmanjšal umrljivost in hujšanje pri 4 do 5 tednov starih pohancih, katere so umetno okužili z bakterijami kokošjega nahoda. Najbolj učinkovit je bil antibiotik, če so ga injicirali živalim pod kožo. Ena sama podkožna injekcija, ki so jo dali živali v trenutku okužbe, je zadoščala, da žival ni poginila.

Obiščite mojo stalno razstavo o gospodarstvu, poljedelstvu, gospodinjstvu in tehniki (prispeli novi kmetijski stroji, pralni stroji, radioaparati itd.)

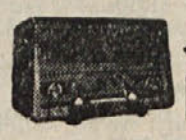

JOHAN LOMŠEK

ŠT. LIPŠ, TIHOJA, P. Dobrla ves

O pretirani skrbi za vitko linijo

Sodobna žena je žrtev psihoze, ki izhaja iz skrbi za vitkost postave. S tem problemom se bavijo zdravniki že nekaj časa, kajti dognali so, da si mnogo žena pokvari tek, ker vedno mislijo na svojo vitkost in prostovoljno dobesedno stradajo. Nekega dne pa se potem začudijo, ko čutijo bolečine v želodcu. Strah pred jedjo, psihoza vitkosti in domišljija prinašajo duševne in fizične obremenitve, ki imajo za posledico želodčna obolenja.

Zdravniki so tudi ugotovili, da zaradi stalnega strahu pred debelostjo tudi žleze ne deluje jo normalno. Še ščitne žleze reagirajo na tako psihozo skrajno negativno. Tako se lahko nekega dne zgodi, da postane že kos slaščice težko prebavljiva jed.

Če trpi kaka žena zaradi bolezenske debelušnosti, ji bo lahko vsak zdravnik predpisal pravo prehrano. Zato ni treba umetnih sredstev. Prof. J. Bendar svari žene: »Nikar ne stojte vsak dan pred ogledalom in ne vzdihujte: Kako sem debela. Psihologija uči, da se ženam, ki se čutijo debele, vidi, da hočejo postati bolj vitke; in zanimivo je, da se večina mož ne smeji ženini debelosti, pač pa njenemu prestrašenemu obrazu!«

Svetujemo in pomagamo

RUMENE MADEŽE

ki nastanejo na tkanini od pretoplega likalnika, odstranimo z boraksovo raztopino, toda le tedaj, če ni madež tako močan, da so načeta vlakna posameznih niti.

VOLNENO BLAGO IN PLETENINE

se pri pranju manj uskočijo, če primešamo vodi nekoliko glicerina.

OMEL IN KRTAČ

ne smemo sušiti pri vroči peči, ker se zmehča smola, ki veže ščetine na hrbtni strani in začno izpadati.

Šoferski kotiček

Če se stekla rosijo in zamrznejo

Niso redki avtomobili, ki jih sedaj v mrzlih dneh vidimo z zamrzlimi stranskimi in zadnjimi šipami, dočim na vetrobranu defroster omogoča vozaču, da vsaj nekoliko vidi. Vse to pa se da preprečiti, če znamo prilagoditi ogrevanje in dovajanje svežega zraka zunanji temperaturi in če imamo zadnje steklo vsaj 3 cm odprto. Zavoljo klimatične naprave se kopiči segreti zrak v avtomobilu tako močno, da že pri hitrosti 60 km na uro zavlada v njem večji pritisk kot je zunaj. Zato tudi ne prihaja v avtomobil mrzli zrak in se preprečuje, da bi nastajal v avtomobilu prevelik pritisk. Da preprečimo orosenje stekel tudi pri vožnji po mestu, ko ne vozimo hitreje kakor 50 km na uro, je treba vključiti puhalo, da na ta način izenačimo pritisk.

Imamo pa tudi razna kemična sredstva, ki preprečujejo, da bi se stekla orosila.

*

Glede čistilcev vetrobrana si pa zapomnite naslednje: če zmrzuje, nikdar ne vključimo čistilcev vetrobrana prej, da se prepričamo, če niso primrznili nanj. Če tanke gumijaste lističe čistilca s silo odtrgamo s stekla, se kaj radi potrgajo. To ima za posledico, da ne brišejo več dobro šipe. Če pa so takó močnó primrznili na vetrobran, da se niti ne odtrgajo, potem pa je lahko škoda še večja, kajti v tem slučaju se more pokvariti motorček, ki žene čistilce vetrobrana. Zapomnite si torej: primrzle čistilce vetrobrana, je treba najprej odtaliti. To je mogoče napraviti na več načinov; ali vključimo grelec za vetrobran, ali pa položimo na šipo tople krpe. Seveda pa se je moč izogniti tej nevšečnosti vselej na ta način, da vtaknemo med gumijaste lističe in šipo čistilca pas časopisnega papirja, da ne morejo primrzniti.

*

Če boste sedaj, ko je na cestah snežena brozga, ki lahko primrzne na vozilo, kdaj slišali kakšne tuje glasove na svojem vozilu, se vam ni treba preveč ustrašiti. Največkrat nastanejo taki tuji glasovi zato, ker so zamrznile šipe ali vrata. Če se bo voz ogrel, bodo ti glasovi izginili. Če pa vaše tankočutno uho spozna, da prihajajo čudni glasovi od vzmeti oziroma od amortizerjev, je to znak, da je vozilo potrebno masti. Čudni glasovi pa lahko pridejo tudi iz smeri tahometra. Navadno je povzročiteljica teh žica, ki žene tahometer. Tudi ta zahteva strokovnjaško nego.

PREVIDNOST NI BOJAZLJIVOST — LAHKOMISELNOST NI POGUM!

Pa si zabeležite danes še nekaj o žarometih. Pomnite, da lahko vozi ponoči varno in dobro le tisti, ki vidi dovolj daleč in dovolj dobro. Električna naprava je življenjsko važna.

Niti ni tako redko opaziti vozil, katerih žarometi svetijo neenako svetlo, ali zavorne luči in luči za osvetlitev evidenčne tablice ne gorijo. Navadno se da tem okvaram odpomoči na enostaven način. Da žaromet sveti manj svetlo, je včasih kriv slep reflektor, ki je prišel v dotik z umazanijo, prahom ali vodo. V tem slučaju je treba reflektor izmenjati in poskrbeti, da je dobro zavarovan pred prahom in vodo. V večini slučajev pa je napetost žarnic preslaba. Temu so krive dodatne izgube napetosti na spojnih mestih v električni napeljavi. Tu je nujno treba pregledati priključke ter posamezna stikala, ki jih moramo pravočasno izmenjati. Očistiti moramo od časa do časa tudi kontakte v žarometu in pa varovalke in njih ležišča. Skrbeti je treba tudi za to, da imajo vsi električni aparati dobro električno zvezo s karoserijo oziroma z maso, ker se po teh vrača tok. Pogosto pa rja prekinja stik z maso. Zaradi upora, ki ga mora električni tok premagati in porabe napetosti, se seveda precej zmanjša svetlobna moč žarometov.

Taka dela naj opravijo dobro opremljene delavnice, ker sami verjetno ne boste imeli vsega potrebnega orodja pri rokah. Za ugotavljanje jakosti toka, dodatnega upora in podobnih stvari, je treba imeti potrebne instrumente.

Posvečajte torej od časa do časa pažnjo tudi električni napravi svojega avtomobila, da vas ne bo pustila luč na cedilu sredi noči. Tega vam res ne privošči nihče.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Karl Rojšek:

Krompir stražil, fižol pa kradel

Tam, kjer se dolina cepi v dvoje, malo in veliko reko v smeri Sv. Pavel—Trbovlje, leži za dva streljaja na desno, v hribček prislonjena kmetija Veligovšek. Posestvo, težavno za obdelovanje, je bilo za časa prve svetovne vojne z malimi presledki brez prave moške moči. Sredi poletja, v najhujši vročini, me je zaneslo tja, da pomagam podpirati četrti vogel hiše, saj tri podpira itak gospodinja. Tako vsaj pravi ljudski izrek, kateremu povsem pritrdim. Mladi Veligovšci, doma iz Velike Reke, ki se je tik pred vojno primožila na to posestvo, bi še ne šlo preslabo, da ni vmes prišlo vojno gorje, ki ji je vzelo moža, in ga gnalo po vseh vojnih frontah.

Težko je bilo življenje gospodinje Neže. Klicala je njiva, klical senožet, živina je nemirno stopicala, če ni dobila v pravem času klaje. Otroka Justi in Jožek sta se držala maminega krila in stavljala v svoji otroški radovednosti sto in sto vprašanj. Na ta vprašanja je pa povečini mogla odgovarjati babica, mati gospodarja, ki je skrbela v hiši za snago, pa tudi kaj malega pozašila; skratka, skrbela je za dom, medtem ko so bili drugi na polju, in s tem razbremenila gospodinjo Nežo.

Najhuje je bilo ob košnji, saj ni bilo moč nikogar dobiti. Kar je bilo zdravih in močnih moških, jih je požirala vojna, ostali, starejši in mlajši, so bili itak doma dosti vpreženi. Tako so morale tudi ženske prijeti večkrat za orodje, ki je sicer sodilo samo v moške roke, da rešijo domačijo propada. Če je kmet hotel dobiti ljudi v dnino, je pač moral računati, da bo treba vse to plačati z živežem.

Največkrat je prihajala v dnino, ali kakor smo takrat pravili v taberh, Govekarjeva Francka iz Grape. Bila je res pridnih rok, stara kakih 22—24 let, da ji nisi našel enake daleč naokrog. Rdeča v lice in zastavna se ni ustrašila pri košnji nobenega dedca. Meni je vzela marsikatero breme s pleč, in še danes sem ji močno hvaležen za njeno pomoč, kjer v resnici je bila ona nosilec četrtega vogla. Če še živiš, Bog ti daj zdravje, sicer pokoj tvoji duši.

Neža me ni nikdar preoblagala z delom, jaz pa sem sam dobro vedel, da je dela čez glavo in sem se temu tudi primerno ravnal. Delal sem, kar so mi dale mlade moči, zadovoljen, da sem sit in mi ne kruli po želodcu, kot tistim, ki so navezani samo na živilske karte. Ko je Neža neko nedeljo obiskala svoj dom v Veliki Reki, se je gredoč oglasila v Kranjčevem mlinu in se z mlinarjem dogovorila, da nam zmelje nekaj »na črno«. Kot povsod pri kmetih so imeli tudi pri Veligovšku za časa vojne kar dve kašči ... Javno, ki je bila dostopna oblasti, in tajno, ki je držala delavce pokonci. Prva je stala med hišo in hlevom, druga je bila zadaj za hlevom v steljniku. Tam mi je nabasala Neža poln meh (vreča iz ovčje kože) pšenice. Bilo je oblačno, ko sem tisti večer ob deseti uri stopal po bregu navzdol na cesto. Pogosti bliski so napovedovali, da se bo v kratkem vlilo. In res nisem bil še deset minut na cesti, je začelo deževati in me je pralo skozi do mlina. Moker kot miš, da je od mene teklo, in zelo utrujen, vendar vesel, da me niso med potjo zasačili takozvani »feldžandarji«, ki so takole ponoči okrog hodili in vohali, kod so kmetje skrivali svoje žito in druge poljske pridelke, podvržene vojnim dajatvam.

Neža je že vedela kdaj me mora poslati v mlin. Saj v taki deževni noči ne hodijo dosti okoli. Ljudstvo pa tudi ni bilo takrat tako zastrupljeno kot danes. Vsak kmet je vedel, kje ima sosed skrito žito, meso in mast. Kot trapisti (molčeči menihi) so bili v tem oziru takrat kmetje. Vse, kar je bilo storjenega takrat proti postavnega v družini, vasi ali trgu, je ostalo prikrito, še celo orožniki, ki so bili dalj časa nastanjeni v kraju, so večkrat zamižali z enim očesom ali pa kaj preslišali. Seveda ne zastonj. Tudi za vrečo, katero sem nosil jaz, sta vedela samo Neža in mlinar. Našel sem ta mlin po »zemljevidu«, ki mi ga je Neža narisala na zaprašeni skrinji, kljub temu, da nisem bil nikdar preje tam. Mlinar, bolj majhen, čokat možiček, me je razkomatal, pokazal mi peč, ki je bila vroča, saj se je malo prej pekel kruh. Fant, kar zlezi gor, da se posušiš, jaz bom pa ob tem času zmlel, nakar te pokličem, je dejal. Ko je bila ura pol dveh, me je zbudil. Oblekel sem se, oprtal meh, in vprašal, kako je z računom. On pa mi je stisnil v roko zagozdo sveže pečenega kruha, in dejal, da bosta že z njo poračunala. Po teži vreče pa sem preračunal, da je račun že poravnan. Takšne prepovedane pohode iz kašče številka dve v Kranjčev mlin sem opravil še večkrat in vsakokrat posrečeno.

Tudi trboveljski knapje (rudarji), ki so bili oproščeni vojaške službe, so delali ponočne pohode z vrečo na rami in »feldšpatno« (majhna vojaška lopatica) za pasom. Obiskovali so njive, posajene s krompirjem, koruzo in fižolom, da zadostijo vedno lačnim želodcem. Na živilske karte takrat ni bilo veliko, in težko delo v globokih rovih zahteva močne hrane. Tudi otroci so bili bolj potrebni kruha kot palice. Sicer so njihovi očetje in mamice v jeseni, ko je bil poljski sadež že goden, prihajali na kmete ter dobro plačevali te božje pridelke. Ker pa vsem tem potrebam ni mogel kmet zadostiti, so pa začeli z »rekvizicijo« ponoči. Tu je zmanjkalo nekaj krompirja, tam koruze, fižola in tako dalje. E, ko bi znale njive govoriti. V ponedeljek je bilo pred kosilom, ko pride Francka nazaj z njive, kamor jo je poslala Neža po krompir in pove, da so tu in tam na njivi osvobojene zaplate krompirja.

(Dalje prihodnjič)

NARTE VELIKONJA:

Amerikanci

Kako jih je čakal! Prihajali so iz Amerike na obisk. Po dolgih letih. Sin, ki je bil še deček, ko je odšel s stricem, snaha Američanka, ki je nosila klobuk, trije otroci, podobni očetu kakor krajcar krajcarju. Vstal je, držeč v eni roki sliko, v drugi pismo, v katerem je sin pisal, da pridejo. Pridejo! Eden je šel in vrača se jih pet. Pisali so, da se pripeljejo. Pripeljejo kakor velika gospoda! V resnici mu je bilo tesno pri srcu. Kaj bodo rekli njemu, starcu, kaj bo rekla snaha Američanka njemu in hiši in vasi. Vsega dobrega je vajena v daljnem velikem mestu in bo prišla na kmete in se ji ne bo znal prav obrniti! Nerodno se mu je zdelo in prestopical se je vrh hriba in čakal voza; skoraj bi se bil vrnil, da bi jih čakal doma, da bi ne padalo tako v oči, kako jih pričakuje.

Sonce je stalo že precej nizko nad Čavnom in velike sence so se počasi plazile v nasprotno reber.

Starec je napenjal, da bi kje uzrl voz na cesti, ki se je vzpenjal v ridah na gorsko planoto. Na cesti so šli obloženi vozovi z lesom nizdol, dva voza sena sta se počasi pomikala navzgor, avtomobil je prašil in obiral ride in doline, kakor da drvi po steklu, le voza ni bilo na cesti nobenega.

»Morda pa so bili trudni in ne pridejo nocoj!« je ugibal. »Kako si nepočakljiv in nestrpen!« se je karal. »Trudni so in zvečer se ne bodo vozili«. Ozrl se je na cesto, avtomobil je že davno izginil na planoti nad rebrjo in goličavo proti gozdu, voza, ki ga je pričakoval, ni bilo od nikoder.

Že se je dvignil, da bi se vrnil, ko je prisopihal in skoraj padel čez ozidek Tonček, najstarejši sin sina gospodarja.

»So že prišli!« je dahnil v eni sapi. »So že tu! Vsi!«

»Ali so prišli peš?«

»Ne!« si je obrisal fant z rokavom potno čelo.

»Nobenega voza nisem videl!«

»Z avtomobilom!«

»Z avtomobilom!« je ponovil starec. »Vidiš, da nisem pomislil!« Skoraj sram ga je bilo in vse ga je zadelo prvi hip neprijetno. Pa ni pomislil! Mimo jih je pustil in ni ga bilo doma, ko so prišli. Iskali so ga, oči so vprašale, kje je, on se jim je umaknil in ga ni bilo. Vprašali so na glas in ga ni bilo. Nič več ni tako, kakor bi moralo biti. Čisto drugače je, če ga pričakaš, kakor pa, da te ni, ko se te vsi nadejajo. Za tisti prvi hip gre, za tisti naprecenljivi hip. Tako pa je vsem nerodno. Vprašajo najprej oči in potem beseda — in tega, ki ga iščejo, ni. Nerodno mu je bilo, ko je pomislil, da se bo moral opravičiti. Tistim vnukom Amerikancem in snahi, ki je vajena, da gre vse gladko. Opravičevati pri snidenju, ki mora biti brez vseh neprijetnosti. Zavedal se je, da pri stvari nekaj ni prav. Ni prav. Da, ni prav!

Počasi, molče in mrko razmišljajoč je stopal navzdol na cesto in nerodno sram ga je bilo. Stvar ni bila, kakršna bi morala biti. Kakor bi lovil zajca in ubiješ mačko. In te vsa družba vidi.

Ni še končal svojih misli in ni še stopil na cesto, ko je puhnil pod njim avtomobil. Ustavil se je in preden se je starec zavedel, je stal pred njim sin Amerikanec.

»Kar naložili vas bomo, da ne boste hodili!« je valil po ustih z nedomačim glasom in krepko poljubil očeta.

»Čakaj, čakaj, da si te ogledam!« se je v prvem razburjenju in presenečenju stisnil starec, ki mu je bilo poljubljanje nekam nerodno. »Čakaj, kakšen si! Cel gospod si. Niti spoznal bi te ne!«

Sin se je smejal, potisnil ga v voz in zdrseli so proti domu.

»Da si se pripeljal z avtomobilom!« je začel oče. »Mislil sem, da kočija — «

»Pri nas vse z avtomobilom!« je samozavestno poudaril sin. »Konji so prepočasni!«

»Da, da prepočasni!« je kimal starec in se počasi domišljal, kako je prav za prav so stvar imenitno speljal. Nič se mu ni treba opravičevati in prvič v življenju se vozi s sinom Amerikancem v avtomobilu. Da, s sinom, ki je prišel iz Amerike! Ponovil si je to misel in nevolja je kopnela iz njegovega srca. Rad bi bil še vprašal po snahi in vnukih, pa so se že ustavili.

Družba je sedela pri mizi pred hišo. Snaha je imela pristrižene lase in svilene nogavice in kratko obleko. V hipu jo je premeril njegov pogled. Otroci so čebljali okoli nje nerazumljive besede.

»Dober dan!« ji je nekam nerodno ponudil roko. Bolj je bil v zadregi nego pri izpraševanju.

Snaha se je glasno nasmejala in zmajala z glavo. Rekla je nekaj, česar ni razumel. Nato so se usuli okoli njega otroci, prožili mu roko in žuboreli v neznanih glasovih.

»Dober dan, dober dan!« jim je segal v roko in otroci so ponavljali:

»Toper tam, toper tam!«

(Dalje prihodnjič)

Visoška kronika

29. Dr. Ivan Tavčar

Od tedaj se pričenja moja nesreča! V ta rumeni denar sem se zagledal in polastila se me je lakomnost. Teh petdeset rumenjakov sem spravil v usnjato mošnjo in jo nosil na vrvici okrog vratu, tako da je bila skrita in varna pod mojim kirasom. Ravno zategadelj mi je tako dobro ostalo v spominu, da je bila batalja pri vasi, ki so jo imenovali Jenikov. Mošnja je od tedaj s plenom in ropom postajala težja in težja, in obilokrat mi je ožulila kožo, ko smo se v skoku podili nad cesarske.

Pa tudi Torstensona sva se z Lukežem nasitila. Prestopila sva v vrste Baniera, ki tudi ni bil dosti prida. Zatorej sva jo prav kmalu od njega odkurila ter se zopet vdinjala pri cesarskih, kjer je bilo manj štrapaca in več menaže. Prej sva se vojskovala za sveti evangelij, sedaj zopet za sveto katoliško stvar. Ne s posebno srečo. Kjer smo trčili na Švede, so nas naklestili, in tu in tam smo izgubili generale in topove.

V tistem času se je meni in Lukežu pridružil kamerad, ki je trdil, da se piše za Jošta Schwarzkoblerja in da je doma iz Eyrishouna, nekje tam, kjer leži mesto Passau. Govoril je, da je oženjen in da je pustil v domači vasi ženo in otroka, hoteč si pridobiti v vojski kaj denarja. Ni pil, ni igral, in gotovo je tudi on nosil pod kirasom težko mošnjo. Bil je človek, starejši od naju, sam zase in manj odkritosrčen, da ti ni rad pogledal oko v oko.

Pri Dachauu na Švabskem smo navsezadnje zopet enkrat Švede potolkli. Z Lukežem in Schwarzkoblerjem smo zajahali, ko smo podili sovražnika, v njegovo bagažo. Tam smo uplenili vojno blagajno, katero smo s težavo prikrili tovarišem. Vendar se nam je posrečilo, da smo jo spravili na varno in da smo jo zakopali v zemljo. Ravno ko smo bili z delom pri kraju, je sprožil neki Šved, ki je ležal ranjen pod polomljenim vozom, svoj samokres na nas ter Lukeža težko ranil. Da sva s Schwarzkoblerjem strelca takoj zadušila, mi lahko verjameš!

Nekaj dni pozneje je prišlo sporočilo, da so cesar in kralj sklenili mir in da je končana vojna, katera se je vlekla menda trideset let in pri kateri sem imel sam opravka skoraj osemnajst let.

Tudi nam je bilo prav, da ni bilo več vojne. Gospodje generali so hiteli, da nas odpravijo, ker sedaj, ko se ni smelo več krasti in ropati, soldat ni mogel več živeti. Dobili smo potrebne spise, da nas med potjo gosposke niso zadrževale. Jezdecem, ki so plačali malo odškodnino, so se prepustili konji in še celo vojaška oprava z orožjem.

Lukež je še vedno ležal v lazaretu. Izročil sem mu nekaj denarja in mu naročil, da naj pride pozneje v Škofjo loko, kjer že zve, kje me je dobiti. S Schwarzkoblerjem pa sva se brez odloga odpravila na potovanje. Kupila sva si tovornega konja ter ga obložila z vojno blagajno in z drugo šaro, ki je človek sam nositi ne mara.

Od Dachaua naprej je mrgolelo po cesti in po poti znancev in kameradov, ki so — ta na konju, oni peš — hiteli proti svojim domovom. Srečevali smo se s tujci, ki so prihajali od severa in od izhoda. Ogovarjali so naju v najrazličnejših jezikih; ker pa nisva govorila ne španskega, ne francoskega, nisva dajala odgovorov. Veliko jih je gledalo na tovornega konjiča, in čutila sva, da je v teh pogledih tičala nevoščljivost. Posebno pešci so bili nadležni ter so poudarjali, da dva človeka ne potrebujeta treh konj in bi torej vsaj enega lahko odstopila, tako da bi včasih tudi pošten pešec zlezel v sedlo ter se oddehnil. Te pripombe so se združile s temnimi pogledi, a sile delati si ni upal nihče, ker sva tičala v močnih kirasih ter sva takoj v rokah imela napete samokrese!

Nikomur nisva zaupala, a zaupala tudi nisva drug drugemu. Takoj, ko sva v Dachauu sedla na konje, sta se nama pridružila dva hudiča. Eden je sedel k meni, drugi k Joštu. Že prve dni sva postajala zamišljena in prav malo sva govorila. Če sem pa pogledal po njegovem zamišljenem obrazu, sem čutil takoj, da šepeta hudič Joštu na uho: »Čemu ti je treba deliti? Samokres imaš, bodalo imaš, in samotnih mest je na vsaki cesti veliko; tudi jarkov je dosti, da vržeš truplo v katerega, kjer ga do sodnega dne nikoli nihče ne iztakne!« Če pa je Jošt Schwarzkobler opazoval moje zamišljene oči, je tudi vedel, da hudič za mano ne molči in da polni tudi moja ušesa z napetimi samokresi, ostrimi bodali, samotnimi mesti in z jarki, kamor se lahko zakoplje ubit človek. Bila sva prebrisana kakor dve podlasici in vsak hip pripravljena, da bi enega ali drugega ne prehitel strel iz samokresa ali pa sunek z dolgim, ostrim bodalom. V začetku sva potovala, če le mogoče, v družbi s kakim konjenikom, ki se je vračal s francoskega bojišča ali od kod drugod. Ponoči pa nisva nikdar ostajala na cesti; vselej sva si na večer poiskala selišče, da sva prenočila pod streho, da bi bili ljudje pri roki, če bi izkušnjava premotila mene ali Schwarzkoblerja, da bi posegla po orožju, kakor nama je šepetal hudič na uho.

Tako sva se vlekla od dneva do dneva naprej. Mesta, katerim pravijo Ingolstadt, Regensburg, sva pustila za sabo. — Nekega dne je imel Jošt nesrečo, da je padel konj pod njim in da ni več vstal. Sebe sva slabo redila, a še slabše sva pasla spehano žival, ker sva lazila po krajinah, katere sta še ravnokar pustošila general Tirên in Wrangel, dva besna in vedno lačna volkova. Jošt je vzel sedlo, ni ga vrgel proč; vrgel ga je na tovornega konjiča, dasi je bil že itak preobložen. Odtedaj sem tičal en dan v sedlu jaz, drugi dan Jošt. Pa niti eden niti drugi bi ne bil privolil, da bi jezdec vodil konja s tovorom. Če požene jezdec, lahko brez napora vzame s sabo tudi tovor, ker žival že itak rada sledi živali. Zatorej je vselej vodil otovorjenega konjiča tisti, ki je moral hoditi peš.

Pri nas na Koroškem

BISTRICA PRI PLIBERKU

(Nadaljevanje s 4. strani)

Navedel bi lahko še nešteto čisto enakih, ali vsaj po jedru sorodnih naših in ruskih besed, toda naj zadostuje nekaj osnovnih pojmov o življenju.

Torej nehajte že enkrat s psovko »Vindišar«, ker, kdor jo rabi, samo dokazuje, da nič ne zna in da je zloben. Pustite nam vsaj naše ime.

F. A.

ŠT. ŠTEFAN V ZILJSKI DOLINI

(Voščilo dušnemu pastirju)

Hitro čas beži. To resnico mora vsakdo potrditi. Tudi naš dragi, preč. g. župnik in konzistorialni svetnik Anton Pelnář. 3. marca bodo izpolnili 91. leto svojega življenja. 17. januarja so stopili v 63. leto pastirovanja v Št. Štefanu in 19. julija bo dopolnjenih 69 let, odkar so bili posvečeni v duhovnika. Res redek jubilej. Mirno ga hočejo obhajati, saj smo že v postnem času. Pa vendar jim tiho in prisrčno izrekamo svoje iskrene čestitke: daj Vam ljubi Bog še moči in zdravja, dragi naš starosta v vinogradu Gospodovem, da bi čez leto dni mogli še obhajati 70-letnico mašniškega posvečenja. Bog daj! Deus adjuvat!

BLAČE V ZILJSKI DOLINI

(Restavracija cerkve)

Leta 1956 je bila temeljito popravljena naša farna cerkev, in sicer njena zunanjščina, posebno stolp, ki je dobil krasno, tročebulno obliko. Nabavili smo si nove zvonove in tudi župnišče je bilo zelo potrebno renovacije. Vse smo s skupnimi žrtvami izvršili. Sedaj pa je prišel čas, da dobi tudi notranjščina cerkve novo obliko. Oltarji so baročni iz 17. stoletja in že so v nevarnosti, da jih lesni črv uniči. Zato je zadnji čas, za restavriranje, pozlatitev, da bodo tako ostali ohranjeni naslednjim rodovom. Treba bo malo korajže in dobre volje, ko bomo zbirali sredstva, potem bo tudi Bog dal svoj blagoslov. Delo bo prevzel znan istrokovno vešči zlatar in restavrator A. Campidell. Naj bo v večjo čast božjo!

VRBA OB JEZERU

(Umrl je zadnji kmet)

Dne 3. februarja smo položili k zadnjemu počitku Matijo Sientschnika, pd. Oremusa, ob lepi udeležbi ljudstva; posebno je bilo videti mnogo ljudi iz okolice. Z rajnim 86-letnim starcem je legel v grob zadnji kmet Vrbe. Čeprav so vse druge družine že pred daljšim časom opustile težko kmetovanje in se pečajo večinoma z lažjim in dobičkanosnejšim tujskim prometom, je pokojni ostal zvest grudi ter jo oral, obdeloval in sejal. To delo, — posebno rad je s konji vozil — je opravljal do zadnjega časa. Rad se je pogovarjal z okoliškimi kmeti v maternem jeziku, katerega se tudi ni sramoval. Domači g. župnik je označil ob grobu kot vernega katoličana in kot delavnega zadnjega kmeta Vrbe. Naj počiva v miru!

Bodoče gospodinje in šivilje pišejo

Jažica Uschnik iz Gospodinjske šole v Št. Jakobu v Rožu:

Zgledni vrstnici!

Tilka, tvoja podoba vstaja pred menoj. Vedro čelo, živahen pogled, veselo lice. — Sonca si nam prinašala v šivalno, pa naj je bilo ozračje kdaj še tako megleno. S poklicno ljubeznijo si delala od jutra do večera natančno in lepo, da je bil vsakdo zadovoljen. Rada si pomagala neukim začetnicam, ki so ti zaupale svojo krojaško nerodnost. Zabavala si nas v prostem času, da je veselje odmevalo od sten. Z vedrostjo si nas tudi vodila k Bogu. Kar nehote smo se ti pridružile, če si v glavnem odmoru obiskala domačo kapelo.

Pri dekliških krožkih si nam bila duša. Znala si nam dati duhovnega poleta, pa tudi pripraviti prijetno razvedrilo.

Kako dobrodošla si po dovršeni šoli bila domačinom v visokih Selah! »Zdaj imamo svojo šiviljo«, so govorili navdušeno. In kopičilo se je delo preko tvojih moči, da si prerano omagala in morala iskati zdravniške pomoči. A bilo je prepozno.

Iznenada je došlo telefonsko poročilo o tvoji smrti. Po nedeljski božji službi zaslišimo od zadaj: »Molimo za rajno bivšo gojenko Tilko Kelih! Oče naš . . .« Selanke smo glasno zajokale, seve tudi molile. Tako rade smo se imele.

Kadar sem prišla domov, mi je bila prva pot k Tilki. Tokrat sem jo našla na mrtvaškem odru. Srce se mi je krčilo od žalosti. Hkrati sem pa blagrovala pokojno vrstnico, ki jo je v hudi zimi obdajalo cvetje in zelenje kot simbol njene neoporečne mladosti.

Zrela je bila Tilka za nebesa, zato jo je Bog odpoklical v večno domovino.

V duhu vidim odprto jamo, iz katere nas kliče v večno življenje.

Sončni mrk tudi v Celovcu

Na pepelnično sredo smo — kot napovedano — zaradi izredno lepega, vedrega jutra mogli tudi v Celovcu opazovati sončni mrk med pol 9. in 9. uro dopoldne. Ko se je začela vrivati luna med našo Zemljo in Sonce, je svetloba v ozračju postala nekam motno-skrivnostna. Po cestah so se ustavljali ljudje ter s sončnimi očali, motnimi, zadimljenimi koščki stekla in daljnogledi opazovali nenavadni pojav. Pri nas mrk ni bil kompleten, vendar je čudna barva slabe sončne svetlobe za časa mrka ljudi opomnila, da je kljub velikemu tehničnemu napredku človek le pritlikavec med velikimi skrivnostmi vesolja.

Popoln sončni mrk so imeli v severni Italiji ter srednji Jugoslaviji.

Petra snubijo

Ledik stan je najlepši stan, si bo rekel Ujnigov Petr, vendar naj pomisli, da traja vsaka stvar svoj čas!

Ljubi Petr!

V začatku mojga šribaja ta lopu puzdravm, pa ta prosm, nče zameri mi, da Ti šribjem. Viem, da ma kne puznoš, jas pa tjabe kor. Tjabe pa zdaj ži gvišnu ciev sviet puzno, ku štk lopu šribješ od Komlna pa ud lidi tam g're.

Kne čudm sa, da bi Ta Minca roda za m'žu dubiva. Ti jo pa še purojtaš kor. Či kaj za te delu, mine je še le pu furmi, da ja kmuvčeš za žianu, zadelu, ku mom jaz tuj ana žija pa namjene. Bujim sa, da bi Ti še druge šribale pa sa Ti ponujale. Pa če pusušej.

Zdaj Ti pa kor na glihu puviem: Mvaju čieru vz'mi, bo pa prav. Ime ji je pa Lojza. Lidi praviju, da je dbija borti Lojza — k'dr ne zastopi tk furt, bol pa, da sa za vsak grušov rap smeji. Ko pa bi sa drva? Saj je pr m'ne ne fali kaj!

Bajtu moma movu tota v brieh pustavlenu. Či je glih lesiena, je pa dvoara koj, da ju črvi jieju. Či mi moke prmajkuje, pa Lojza s cokvami movu pu stjani putovče, pa sa moka kor vsuje n'tr v spuod nastovlenu šavflcu.

Lojza ži prjaca zno kuhat. Če je v skledi cmovu tjasta za kruh, pa movu prsuje mi movu prlije, je pa kor venč. Nudlne pa blečeje tuj zno skuhat, pa še cvečeje nu brdavzlne. Vse boš dvubu, kor boš vatuv jast. Či boš vatuv kuglci pr črnem, ti jih tuj skuha. Čosi sa je dr zgudi, ku kuglce mješa, da ana soma grota, — no, pvale ju pa prerieže, sta pa dbija. Ku bomu triji, ju bomu pa na tri kroja prerezoli.

Pa še nekej. Ana gruška je še tuj pr bajti. Je čudnu dvara za kvoce. Pa pvuv lesnike. Nupouo ja je voni juh-viha pudrva. Bomu pa št'kovje zalili, bo pa mortrnik, tk ku pa pr povreh gre v vrheh.

Troštam sa, di Ti bo mvaja bajta pofurmi, nu pa, da bota z mvoju čieru fajn kup pasava, ku je dbijaborti Lojza, ti pa rentl.

Pre sa mrmu pa še spravhat. Zatuva pa pridi na naš hribr. Buš ži viduv, tam ku vejku češmilja pa brančurja rosti, vidi sa pa djalč ukvole pu svjiti.

Tejku, da vješ. Pa srečnu, pa le pridi.

Lojz'na moti.

Ljudsko štetje ne bo ugotavljanje manjšine

Austria-Presse-Agentur poroča:

Zvezno notranje ministrstvo naznanja, da so časopisne vesti, po katerih bi naj ljudsko štetje 1961 po v vprašalni poli vsebovanem vprašanju o občevalnem jeziku, bilo povezano z ugotavljanjem manjšine, brez vsake podlage. Pri ljudskem štetju 1961 bo — v nasprotju z ljudskim štetjem 1951 — vsaka omemba jezikovno mešanih področij odpadla, da ne nastanejo kakršnikoli nesporazumi. Vprašanje pri ljudskem štetju 1961 o družinskem jeziku, ki ni istoveten z materinskim jezikom, torej nima nobene zveze z uradnim ugotavljanjem manjšine. Tudi vse druge domneve v tej zvezi so brez sleherne podlage.

Rusi poglédujejo za Venero

Skrivnost 6.5 tonskega sputnika, največjega med dosedanjimi umetnimi lunami, ki so ga v nedeljo, dne 12. februarja izstrelili iz Sovjetske zveze, je pojasnjena. Ni sicer imel s seboj prvega človeka — vsemirskega potnika, kot so sprva domnevali, ker so na različnih krajih radio-amaterji ujeli čudne glasove iz vsemirja — pač pa prvo medplamentarno vozilo. Še isti dan je sputnik dosegel svojo predvideno krožno progo okoli zemlje, nakar je druga raketa zapustila svojega nosilca ter ponesla medplanetarno ladjo, ki tehta 600 kg, na pot proti planetu Veneri, ki jo bo dosegla, če gre vse po sreči tako kot doslej, enkrat sredi meseca maja. Leti z brzino 40.000 km na uro. Planet Venera je približno tako velik kot Zemlja in kot naš „najbližji" notranji sosed kroži tudi okrog Sonca. Za eno obkrožitev porabi 225 dni, naša Zemlja pa ima nekoliko daljšo pot, za katero porabi 365 dni, to je eno leto.. Svojo površino pa skriva, kot lepotica svoje obličje, v gosto zaveso oblakov. Venera je namreč podobno kot Zemlja, obdana z ozračjem. Zato menijo, da bi ondi mogla obstajati živa bitja.

Medplanetna ladja ima s seboj razne znanstvene aparate in sporoča prek radia svoja opažanja v Moskvo. Po nekaj dnevih molka so v Moskvi objavili valovne dolžine, na katerih oddaja medplanetarna ladja.

Profesor Mihajlov, ki vodi ta podvig za „osvojitev" skrivnostne Venere, je izjavil, da bo poskus, ako uspe, odprl zvezdoslovju in vsemirski plovbi povsem nove možnosti. Napovedal je tudi polet proti zunanjemu sosedu, planetu Marsu.

Avstrijsko hokejsko prvenstvo končano

TIROLSKI I. E. V. DRŽAVNI PRVAK

V nedeljo sta bili odigrani zadnji dve tekmi za državno prvenstvo, ki pa na končni vrstni red nista več vplivali. Najvišjo lovoriko si je osvojil tirolski IEV, ki je zares pokazal najbolj ustaljeno formo in odlično tehniko, povezano s kondicijo. Kvalitetna raven vseh moštev se je v primerjavi z lanskoletno občutno dvignila. To velja predvsem za IEV in celovške atlete. Vendar ta kvalitetni dvig v celotnem avstrijskem hokeju ne pomeni mnogo, saj smo slej ko prej ostali precej daleč pod vrhom evropske lestvice. Razliko med igro avstrijske in drugih reprezentanc bomo jasneje videli na evropskem prvenstvu: torej v kratkem .

Žal prihaja v avstrijskem hokeju na ledu vedno bolj do izraza profesionalizem. Saj ni nobena skrivnost, da prejemajo igralci od vodstev klubov mastne tisočake, ki proti koncu prvenstva — po zaslugah — narastejo v desettisočake. Za gledalce ima to svoje prednosti, saj se s tem občutno dviga kvaliteta, borbenost in ostrina. Skoraj vsak igralec stremi za mamonom-denarjem, zato često igra tudi z zadnjimi rezervami. Kje je tisti pravi, zdravi duh, ki bi nam naj bil vodilo? Danes smo prišli že tako daleč, da kvaliteto avstrijskih moštev merimo po številu Kanadčanov, ki igrajo v njih.

V naši deželi še vedno vlada veliko razočaranje nad neuspehi obeh koroških moštev. Beljaški športni klub bo moral zapustiti prvo ligo, vendar se v zadnjem času mnogo razpravlja o razširjenju lige na 8 ekip. V tem primeru bi mu bil obstanek zagotovljen. V Beljaku gradijo novo umetno drsališče. Moštvo je sicer pokazalo izredno borbeno in zagrizeno igro, vendar mu sreča ni bila mila, saj se je ravno pred najvažnejšimi tekmami poškodoval nenadomestljivi vratar Werkl. Puške vseeno niso vrgli v koruzo. Borili so se do zadnjega, izgubljali s tesnimi rezultati. Vsekakor lep primer pravega športništva.

Celovški Atletiki, lanskoletni državni prvak, svojega naslova niso mogli ubraniti. Sloviti Kanadčan-„raketa" Hemmerling, ni opravičil zaupanja, ki so ga stavili vanj. Ob njegovi igri so se razblinili upi na najvišjo lovoriko. Celotno moštvo je sicer igralo tehnično bolj zrelo kot lani in je celo po mnenju njihovih največjih tekmecev, igralcev IEV prvenstvo izgubilo zaradi taktičnih napak trenerja Edwardsa. V prvi ekipi bi naj namesto Hemmerlinga igral Lemon. Kdor je Lemona že enkrat videl pri delu na ledeni ploskvi, mirnega, požrtvovalnega in tovariškega, se bo vprašal: zakaj Hammerling? Res je, da je bil Lemon že pred začetkom prvenstva težko poškodovan, vendar je pri pripravah pokazal izredno zrelo igro. Zaradi poškodbe ga trener ni postavil v prvo moštvo. Moral je igrati v B ekipi, ki je postala neporažen prvak v svoji skupini, in med ostalimi dvakrat porazila novega člana I. lige — ekipo Zell am See. Kdor je gledal odločilno tekmo proti IEV (0:1) je videl Hemmerlinga pri delu. „Odlikovala" ga je izredna brezbrižnost. Po tekmi je izjavil, da naslednje leto v Celovcu noče več igrati. Po tem, kar je pokazal, se v Celovcu nihče ne bo jokal za njim.

Filmi

Bistrica v Rožu: Sobota, 18. 2.: Das Totenschiff (IVa). — Pustolovski film. Mornar postane zaradi izgube svojih dokumentov igračka temne usode. — Nedelja, 19. 2.: Sissi, die junge Kaiserin (II). — Prvi koraki mlade cesarice na dunajskem dvoru do rojstva prvega otroka in kronanja v Budimpešti. — Sreda, 22. 2.: Grabenplatz 17 (IVa). — Kriminalni film. Na smrt bolnega dečka ugrabijo, ker je bil priča nekega umora.

Borovlje: Sobota, 18. 2.: Die zornigen jungen Männer (V). — Trije moški se borijo proti gospodarski in moralni pokvarjenosti svojega okolja. — Nedelja, 19. 2.: Glocken läuten überall (IVa). — Domovinski film, ki kaže nasprotja med župnikom in njegovimi čisto materialistično usmerjenimi nasprotniki. — Torek, 21. 2.: Heisse Grenze (IV). — Pustolovščine amerikanskega pilota — junaka v Meksiki. — Četrtek, 23. 2.: Terror in Texas (II). — Film z divjega zapada, po že znani šabloni.

Pliberk: Sobota in nedelja, 18. in 19. 2.: Natürlich die Autofahrer (III). - Veseloigra. V službi vnet policist se izkaže kot lastnik avtomobila kot ne baš discipliniran vozač. — Torek in sreda, 21. in 22. 2.: Rommel ruft Kairo (IV). — Vohunski film iz druge svetovne vojne.

Št. Jakob v Rožu: Sobota in nedelja, 18. in 19. 2.: Samson und Delilah (IV). — Torek, 21. 2.: Das Baby auf dem Schlachtschiff (IIa). — Veseloigra. Mornarji neke vojne ladje morajo skrivati otroka, ki je bil na ladjo vtihotapljen.

Stare novce po 5. šil. bodo vzeli iz obtoka

Zvezno finančno ministrstvo je naznanilo, da bodo v času od 15. februarja do 21. marca 1961 vzeti iz prometa stari aluminijasti kovanci po 5.— šil. in bodo tako izgubili veljavo zakonitega plačilnega sredstva. Namesto njih bodo stopili novi srebrni novci po 5.— šil. Tudi stari aluminijasti novci po 1.— šiling in po 0.50 grošev bodo postopoma vzeti iz obtoka. S tem bo dovršena preobrazba našega kovinskega novčnega sistema.

GLEDALIŠČE V CELOVCU

MESTNO GLEDALIŠČE:

Petek, 17. 2.: **Das Dreimäderlhaus,** opereta(premiera). — Sobota, 18. 2. ob 15. uri: **Glück muß man haben,** opereta, zaključena predstava za tovarno akumolatorjev v Bistrici/Rož. — Ob 19.30 uri: **Glück muß man haben,** opereta. — Nedelja, 19. 2. ob 15. uri: **Das Dreimäderlhaus,** opereta. — Sreda, 22. 2.: **Die Heiratsvermittlerin,** veseloigra. — Četrtek, 23. 2.: **Das Dreimäderlhaus,** opereta. — Petek, 24. 2.: **Fast ein Poet,** drama (premiera). — Sobota, 25. 2.: **Das Dreimäderlhaus,** opereta. — Sobota, 26. 2. ob 15. uri: **Eugen Onegin,** opera. — Začetek ob 19.30 uri, razen kadar ni drugače naznačeno.

K „TREM MLADENKAM" V MESTNEM GLEDALIŠČU

V petek bo celovško mestno gledališče podalo novo opereto, in sicer „Pri treh mladenkah" (Dreimäderlhaus). To Bertéjevo opereto, v katero so prelite najbolj pevne, vedno sveže Schubertove melodije, je na novo priredil Theo Knapp. Glasbeno plat celovške uprizoritve vodi K. H. Brand.

Politično piratstvo na morju

Končala se je 14-dnevna pustolovščina portugalskega kapitana Galvao-a, ki je na odprtem morju s pomočjo svojih oboroženih prijateljev, ki so se bili vsi vkrcali na ladjo kot »miroljubni« turisti, polastil luksuzne potniške ladje »Santa Maria«. Kapitan Galvao je ta svoj podvig, ki spominja na čase morskih razbojnikov v preteklih stoletjih, izvedel ne iz razbojniških, ampak političnih nagibov, da tako izpriča svetu, da na Portugalskem vlada diktatura. Po križarjenju je 20.000-tonska ladja, ki je ponos portugalske trgovske mornarice, vrgla sidro v brazilskem pristanišču Recife ter ondi izkrcala 600 svojih potnikov, ki so se nahajali na ladji na »zabavnem potovanju«. Zabava se je spremenila v zadrego, kajti na ladji je jelo že primanjkovati hrane in vode. Kapitan Galvao in njegovi možje so zapustili ladjo, potem ko so jim brazilske oblasti prepovedale vkrcanje goriva, vode in hrane. Sicer pa jim bi vse skupaj nič ne pomagalo, ker sta pri izhodu iz luke že čakali dve portugalski vojni ladji, katerima bi se »Santa Maria« ne bi bila mogla ubraniti.

IZGUBLJEN KLJUČ

Našel se je KLJUČ ob prireditvi v nedeljo, 5. februarja, v Kolpingovi dvorani. Lastnik ga dobi v upravi našega lista.

List izhaja vsak četrtek. — Naroča se pod naslovom: „Naš tednik — Kronika", Celovec, Viktringer Ring 26. — Naročnina mesečno 7.— šil., letno 80.— šil., za inozemstvo 6 dolarjev letno. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Tolmajer, Radiše, p. Žrelec. — Tiskarna Družbe sv. Mohorja, Celovec, Viktringer Ring 26. — Tel. štev. uredništva in uprave 43-58.